

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie

Bakalářská práce

**Vliv modernizace na zvyky, tradice a jazyk
nizozemských Frísů**

Barbora Rabiňáková

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra psychologie
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Rabiňáková Barbora

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Vliv modernizace na zvyky, tradice a jazyk nizozemských Frísů

Anglický název

Influence of modernization on the customs, traditions and language of Frisians in the Netherlands

Cíle práce

Hlavním cílem této práce je dát na základě opakovaného terénního výzkumu a sekundárních údajů v související literatuře odpověď na výzkumnou otázku:

Jak se v průběhu let a vlivem historických událostí měnily fríské zvyky, tradice a používání fríského jazyka?

Metodika

Práce bude vycházet především z výsledků 2 střednědobých terénních výzkumů a materiálů získaných z lokalit, ve kterých žije fríská menšina v Nizozemí. Důraz bude kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární údaje.

Harmonogram zpracování

červenec (srpen) (1. ročník) - první část terénního výzkumu v příslušné lokalitě

září až červen (2. ročník) - zpracovávání výsledků terénního výzkumu, zpracování tématické literatury, příprava druhé fáze výzkumu

srpen (září) (2. ročník) - druhá část terénního výzkumu v příslušné lokalitě

do listopadu (3. ročník) - zpracovávání výsledků 2. části terénního výzkumu

listopad / prosinec (3. ročník) - předložení první verze práce

březen - odevzdání finální verze práce

Rozsah textové části

cca 50 stran

Klíčová slova

Frísové, Frísko, zvyky, tradice, změny

Doporučené zdroje informací

BREMMER, Rolf H. An introduction to Old Frisian: history, grammar, reader, glossary. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Překlad Jiří Markus. Philadelphia: J. Benjamins Pub., c2009, XII, 237 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv.43. ISBN 978-902-7232-564.

GELLNER, Ernest (Arnošt). Národy a nacionalismus. Praha: Hříbal, 1993. ISBN 9788090089297.

HROCH, Miroslav. Národy nejsou dílem náhody. Praha: SLON, 2009. ISBN: 978-80-7419-010-0.

ISTENDAEL, Geert van. Moje Nizozemsko: encyklopedie nizozemské duše. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007, Stručná historie států, sv. 41. ISBN 978-80-7106-921-8.

ŠATAVA, Leoš. Jazyk a identita etnických menšin. Možnosti zachování a revitalizace. Praha: SLON, 2009. ISBN: 978-80-86429-83-0.

Vedoucí práce

Kokaisl Petr, doc. Ing. PhDr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

Elektronicky schváleno dne 11.10.2013

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5.12.2013

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

V Praze dne 5.12.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Vliv modernizace na zvyky, tradice a jazyk nizozemských Frísů“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2014

Poděkování

Děkuji touto cestou svému vedoucímu práce doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D. za jeho trpělivost, ochotu, užitečné rady a za to, že mi umožnil být součástí projektu Pestrá Evropa.

Dále děkuji všem účastníkům výzkumu za jejich vstřícnost. Zvláště pak svému gymnazijnímu učiteli anglického jazyka, díky němuž jsem měla možnost se s daným etnikem seznámit.

Vliv modernizace na zvyky, tradice a jazyk nizozemských Frísů

Influence of modernization on the customs, traditions and language of Frisians in the Netherlands

Souhrn

Cílem této práce je seznámit čtenáře se zvyky, tradicemi a jazykem Frísů v Nizozemí a s mírou vlivu modernizace společnosti na tyto sféry jejich života. Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. V teoretické části jsou uvedeny použité metody, literární rešerše a obecné informace o Frísech v Evropě a zvláště v Nizozemí. Dále zahrnuje stručnou historii jazyka, kultury a současnost nizozemských Frísů. V praktické části je pak pojednáno o konkrétních kulturních specifikách vybrané etnické menšiny a jejich stavu v moderní společnosti. Dále se zde nachází dvě kapitoly o postavení Frísů v Nizozemí a o jejich národnostních spolcích, které jsou důležité k pochopení existence, fungování a identity celé minority. V příloze je ukázka rozhovoru s vybranými respondenty.

Summary

The aim of this work is to acquaint the reader with the customs, traditions and language of the Frisians in the Netherlands and the impact of modernization to these areas of their life. The work is divided into two main parts, theoretical and practical. Theoretical part includes used methods, a literature review and general information about Frisians in Europe and Netherlands, including the brief history of language, culture and present time of Frisians in the Netherlands. The practical part is then focused on cultural specifics of selected ethnic minority and their position in modern society. Furthermore, there are two chapters about the status of Frisians in the Netherlands and their national associations, which are important for understanding the existence, functioning and identity across the minority. The attachment contains an extract of interview with selected respondents.

Klíčová slova: Frísové, jazyk, menšina, tradice, změny, zvyky

Keywords: Frisians, language, minority, traditions, changes, habits

Obsah

1	Úvod a cíl práce.....	9
2	Metodika.....	10
2.1	Použité metody.....	10
2.2	Adekvace metod.....	11
2.3	Struktura respondentů	11
2.4	Lokace terénního výzkumu	13
3	Literární rešerše	17
4	Frísové v Evropě.....	21
4.1	Východní Frísové	22
4.2	Severní Frísové.....	23
5	Frísové v Nizozemí.....	24
5.1	Stručná historie se zaměřením na fríský jazyk a kulturu	25
5.2	Současnost.....	26
6	Postavení Frísů v Nizozemí.....	30
6.1	Identita Frísů	30
6.2	Pohled Nizozemců na Frísy	31
6.3	Pohled Frísů na Nizozemce.....	32
6.4	Pohled „nefrísů“ aneb pohled zvenčí	32
7	Frísové – včera, dnes a zítra	33
7.1	Fríský jazyk.....	33
7.2	Fríské zvyky a tradice	38

8	Politické strany a národnostní spolky.....	48
9	Závěr.....	53
10	Zdroje.....	55
10.1	Seznam literatury	55
10.2	Internetové zdroje.....	56
11	Seznam obrázků, grafů a tabulek	59
12	Příloha.....	60

1 Úvod a cíl práce

Frísové, malý, ale hrdý národ na severu větrného Nizozemí. Například těmito slovy by se dala shrnout podstata fríské menšiny s historií sahající hluboko do minulosti. Frísové mají svůj vlastní jazyk, tradice, instituce, a to vše je dělá zajímavými. Snaží se držet pospolu. Ve své každodennosti si, i přes pokrok doby a neustálou modernizaci, uchovávají cosi starodávně křehkého, co přitahuje pozornost a vzbuzuje hlubší zájem o jejich specifika.

Vzhledem k tomu, že o Frísech bylo již napsáno mnoho textů, zejména v anglickém jazyce, pokouší se tato práce poskytnout čtenáři nové informace o této etnické minoritě. Modernizační proces se pro menší etnika může stát nepřítelem, kvůli kterému se často asimilují s majoritní skupinou. O Frísech je však slyšet i v současnosti, i když málokdo ví, že jde o příslušníky právě této menšiny. Za zmínku stojí například úspěšní medailisté z letošních zimních OH v Soči z nichž někteří pocházejí právě z Fríska (Sven Kramer, Jorrit Bergsma).

Hlavním cílem práce je přiblížit jazyk a zvyky fríské minority a posoudit vliv modernizace společnosti na tyto atributy jejich etnické identity. Výzkumná otázka tedy zní: Jak se v průběhu let a vlivem historických událostí měnily fríské zvyky, tradice a používání fríského jazyka?

V první části práce je stručně popsána historie, současné rozmístění Frísů v Evropě a průběh dvou terénních výzkumů, obohacený o popis lokací a struktury účastníků výzkumu. Za hlavní lokalitu výzkumu bylo zvoleno centrum Fríské provincie – Leeuwarden, tepající srdce celé oblasti.

Praktická část, následující po teoretické, je poté zaměřena na konkrétní výsledky jednotlivých výzkumných rozhovorů a na jejich interpretaci. Odpovědi získané v rozhovorech poslouží jako podklad na cestě k vytyčenému cíli.

2 Metodika

2.1 Použité metody

Práce vychází převážně z terénního výzkumu, který probíhal ve dvou etapách, a to v srpnu 2012 a v září 2013. Pro výzkum byla použita metoda polostrukturovaného i strukturovaného rozhovoru, vlastního pozorování a studia materiálů z literárních a internetových zdrojů.

První fáze práce začala studiem potřebných materiálů za účelem seznámení se co možná nejpodrobněji s danou etnickou minoritou Frísů v Nizozemí, a k vytvoření výzkumných otázek. Následoval týdenní terénní výzkum přímo v hlavním městě provincie Leeuwardenu.

Po návratu z terénního výzkumu došlo ke zpracování poznatků do výzkumné práce. Ta poté posloužila jako zdroj informací pro další výzkumnou činnost. Práce je k nahlédnutí na internetu a je zde mnohokrát citována. Jsou z ní převzaty veškeré zde uvedené výpovědi respondentů z obou fází výzkumu¹.

Druhé fázi výzkumu, konaného v září 2013, předcházela opět příprava nových dílčích výzkumných otázek a studium literárních pramenů. Některé literární prameny získané přímo ve fríské provincii byly natolik staré, že jim chyběly identifikační údaje. Následoval pětidenní terénní výzkum, lokalizovaný opět do Leeuwardenu. Tato etapa také zahrnovala návštěvu menších fríských měst a jednoho z fríských ostrovů. Rozhovory v druhé etapě byly vedeny polostrukturovaně se snahou prohloubit již získané poznatky z rozhovorů z předcházejícího roku.

Obě etapy výzkumu obsahovaly celkem dvacet rozhovorů, vedených v anglickém jazyce a posléze přeložených do češtiny. Čtrnáct respondentů se řadilo k frískému etniku, šest dotázaných se k menšině nehlásilo, byli vybráni pro lepší

¹ Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

představu koexistence minority s majoritou. Jedna z respondentek se zúčastnila obou fází výzkumu, což poskytlo zajímavé prohloubení již získaných informací.

2.2 Adekvace metod

K získání informací byla ve většině případů využita technika v podobě audiovizuálního nahrávacího zařízení. Tento způsob zaznamenávání dat velmi napomohl jejich následnému zpracování, jelikož natočit celý rozhovor na kameru bylo jednodušší, než zapisovat důležité informace ručně na papír. Touto cestou nedošlo ke ztrátě dat. Nevýhodou použití audiovizuální metody je skutečnost, že respondenti mají před kamerou tendenci být nervózní a upjatí, čímž záznam ztrácí autentičnost. Na klasické zapisování odpovědí došlo pouze jednou, z důvodu zachování anonymity dotazovaného. Tento způsob je pro výzkumníka obtížnější, protože vyžaduje větší pozornost. Je potřeba nejen poslouchat odpovědi, ale zároveň filtrovat nejdůležitější informace a ty následně okamžitě zapsat.

Díky opakované návštěvě stejné lokality a využití kontaktů přátel v nedalekém městě se podařilo vést některé rozhovory na méně formální úrovni a získat tak podrobnější informace o etnické minoritě Frísů.

2.3 Struktura respondentů

O rozmanitosti respondentů svědčí níže uvedené tabulky. Otázky byly kladeny napříč věkovými skupinami, od studentů přes pracující až po osoby v důchodovém věku (věková kategorie 20-67 let). Rozhovory probíhaly na náhodně vybraných místech, odvíjejících se od pracoviště nebo bydliště respondentů. Jednotlivé rozhovory v první fázi probíhaly v časovém rozmezí 10-25 minut, v závislosti na ochotě a zaneprázdněnosti dotázaného. Ve druhé fázi docházelo k rozhovorům delším.

V první fázi výzkumu v roce 2012 se ukázalo problematickým nalézt respondenty, kteří nejsou příslušníky fríské minority, nebo se za ně nepovažují. Ačkoli někteří dotázaní nebyli na svou příslušnost k menšině hrdí, nikdo ji nepopřel. V roce

2013 se všichni účastníci výzkumu označili za Frísy, pouze jedna respondentka uvedla, že se cítí být Nizozemkou žijící na území Fríska. Někteří z dotázaných vypověděli, že navzdory fríským kořenům toho o své tradiční kultuře mnoho nevědí.

Respondenti nepovažující se za příslušníky fríské minority

Jméno	Zaměstnání	Rok narození	Místo rozhovoru	Délka rozhovoru (v min.)	Rok
1. Angela	Studentka z Rumunska	1990	Leeuwarden	25	2012
2. Irina Sarah	Studentka z Rumunska	1991	Leeuwarden	25	2012
3. Andreas	Recepční na radnici	1959	Leeuwarden	15	2012
4. Joe	Recepční na radnici	1980	Leeuwarden	15	2012
5. Luboš	Učitel anglického jazyka	1958	Neratovice	30	2013
6. Guusje	Učitelka na ZŠ	1954	Franecker	10	2013

Tabulka 1 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

Respondenti považující se za příslušníky fríské minority

Jméno	Zaměstnání	Rok narození	Místo rozhovoru	Délka rozhovoru (v min.)	Rok
1. Brigitte	Průvodkyně ve věži Oldehove	1969	Leeuwarden	15	2012
2. Willem	Průvodce ve věži Oldehove	1978	Leeuwarden	15	2012
3. Jorrun	Student	1990	Leeuwarden	15	2012
4. Beata	Pracovnice archivu Tresoar	1957	Leeuwarden	10	2012
5. Saskia	Pracovnice městské knihovny	1989	Leeuwarden	10	2012
6. Marlena	Recepční historického muzea	1955	Leeuwarden	10 + 30	2012, 2013
7. Kees	Vedoucí historického muzea	1958	Leeuwarden	20	2012
8. Hans	Uvaděč výstavy na radnici	1954	Bolsward	20	2012
9. Anne	Studentka	1993	Bolsward	25	2012
10. Anneke	Studentka	1992	Leeuwarden	25	2012
11. Valerie	Pracovnice v Provinciehuis	1988	Leeuwarden	40	2013
12. Imke	Pracovnice v Provinciehuis	1988	Leeuwarden	40	2013
13. Pieter	Majitel ubytovacího zařízení	1947	Leeuwarden	50	2013
14. Lieve	Pracovnice knihovny	1959	Franecker	15	2013

Tabulka 2 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

2.4 Lokace terénního výzkumu

Leeuwarden²

Za hlavní výzkumnou oblast bylo zvoleno město Leeuwarden (fríský Ljouwert), centrum fríské kultury a hlavní město provincie, ležící severovýchodně od Amsterdamu.

Toto město bylo vybráno především kvůli množství orgánů a institucí, které v něm sídlí. Posloužilo rovněž jako základna pro další cesty konané po okolí. Leeuwarden je také někdy nazýván „městem studentů“, jelikož dvacet tisíc z celkového počtu devadesáti sedmi tisíc obyvatel tvoří právě studenti, a to nejen místní, ale i zahraniční.

Obrázek 1 - Mapa Nizozemska se zvýrazněnou polohou Leeuwardenu, Zdroj: Šatava, L.: *Národnosti menšiny v Evropě: Encyklopedická příručka*, 1994, s. 209

Velkým lákadlem pro turisty je především historické centrum města. Nachází se zde množství památek a řada typických kanálů, které v minulosti plnily obrannou funkci městského opevnění. Kanály jsou v současné době využívány převážně k dopravě, či zakotvení rekreačních lodí.

² Celá tato podkapitola je převzata z autorčiny starší práce: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

Obrázek 2 - Mapa s viditelným vodním opevněním centra, Zdroj: Turistické infocentrum Leeuwarden, 2012

Mezi další zajímavosti Leeuwardenu patří například muzeum s palírnou alkoholu, kde se dodnes vyrábí typický nápoj - pálenka nesoucí jméno Mata Hari, po zdejší slavné rodačce, orientální tanečnici a údajné špionce Německa a Francie. Spojení této osobnosti s provinčním městem připomíná také pamětní deska na jejím rodném domě v malé uličce poblíž radnice. Další slavnou osobností pocházející z Leeuwardenu byl i Vilém IV. Oranžský, který se stal prvním dědičným místodržícím Republiky Spojených provincií nizozemských.

Obrázek 3 – Oldehove - šikmá věž, Zdroj: archiv autorky, 2013

Ke kuriozitám Leeuwardenu rozhodně patří nedokončená pozdně gotická šikmá věž Oldehove v centru města. Její stavba, původně zamýšlená jako součást katedrály, nebyla z důvodu smrti hlavního architekta dokončena. Proto se dokončení projektu ujal architekt nový, který byl nucen budování objektu zrušit z důvodu nedostatku financí a nestabilitě podloží. Dnes je věž přístupná turistům.

Bolsward

Další místem výzkumu bylo městečko Bolsward (ve fríštině Boalsert) - jedno z jedenácti měst fríské provincie. Má přibližně deset tisíc obyvatel. Najdeme zde hlavní kanál, který, stejně jako v Leeuwardenu, protéká náměstím. V Bolswardu je možno najít hned několik kostelů, včetně toho nejstaršího v celém Nizozemí - Broerekerku. Střechu má tento kostel ze skla, neboť v minulosti zde došlo k požáru.

Obrázek 4 - Radnice v Bolswardu, Zdroj: archiv autorky, 2012

Ve městě se dále nachází známý pivovar Us Heit (v překladu Náš pán, tímto dvojslovím ve Frísku také začínají modlitby), kde se vaří nejen tradiční fríské pivo, nesoucí jméno pivovaru, ale i whisky *Frysk Hynder - Golden spirit of Frisia*.

Franecker

Obrázek 5 - Radnice ve Franeckeru,
Zdroj: archiv autorky, 2013

Posledním místem výzkumu bylo městečko Franecker, ležící pár mil od Leeuwardenu, pod jeho samosprávu spadá ještě dalších čtrnáct vesnic a dvě menší vesničky. Nachází se zde Kaatsmuseum (muzeum fríského sportu kaatsen)³. Franecker je také typický tím, že místní obyvatelé stále udržují původní fríské tradice, například v rámci zemědělských slavností. Možnost nezúčastněného pozorování těchto oslav se naskytla neplánovaně, díky doporučení jedné z respondentek.

³ Oficiální internetové stránky města Franecker: Gemeente Franekeradeel: *The municipality of Franekeradeel*. Dostupné z: <http://www.franekeradeel.nl>

3 Literární rešerše

Tématika modernizace společnosti je obecně hodně publikovaným tématem, i když se neváže přímo na frískou etnickou minoritu. Problematice národnostních menšin, jejich odlišností a hrozícímu zániku původních kultur v souvislosti s globalizací, je věnováno v literatuře a médiích mnoho prostoru. Jan Klusáček se v úvodu své bakalářské práce *Rizikové faktory občanské války* zmiňuje o modernizaci a globalizaci jako o jednom z možných faktorů ovlivňujících propuknutí soudobých občanských válek.

Genevieve Wickenden ve své práci „*We're still here!*“ *Minority Language Music and the Politics of Survival - A Comparative Study of the Basque, Frisian and Welsh Minorities in Contemporary Perspective* pojednává o třech etnických minoritách žijících na území Evropy: o Bascích, Frísech a Welšanech. Zaměřuje se hlavně na jejich jazyk, kulturu a politickou situaci. V kapitole věnované Frísům poukazuje na řadu zajímavostí, například na fakt, že stará angličtina a stará fríština byly dva navzájem srozumitelné jazyky, naopak nizozemština vychází z jazyka německého. I přes společné kořeny ve staré angličtině, není fríština homogenním jazykem, ale je rozdělena do několika vzájemně nesrozumitelných dialektů, souvisejících především s geografickou polohou dané oblasti (nizozemská fríština, německá fríština, dánská fríština).

V samotném nizozemském Frísku existuje také několik subdialektů, mezi hlavními uvádí Wickenden například městskou fríštinu, lesní fríštinu a jihozápadní fríštinu. Hlavním aspektem, který podle Wickenden odlišuje Fríse od zbytku obyvatel Nizozemí, není krajina, ale specifický jazyk, který od konce 15. století přežil jak historické, tak politické invaze. Právě v nizozemské provincii Frísko dnes aktivně používá fríštinu nejvíce lidí.

Wickenden dále popisuje Frísy jako nezávislé etnikum, které si i přes nespočetné útlaky a nájezdy zvládlo dodnes zachovat vlastní míru autonomie. Tento fakt, i přes nepřítelů hojný výskyt literárních prací zaměřených na zvyky, tradice a jazyk fríské

minority, může napovědět, že Frísové se stále snaží uchovávat svoje kulturní dědictví navzdory nezastavitelné modernizaci společnosti.⁴

N. A. Maškin se v díle *Dějiny starověkého Říma* zmiňuje o jedné z několika válek, které Frísové vedli s Římany, aby před nimi ubránili své území. V knize uvádí například bitvu za vlády císaře Claudia. I přes tyto bojové akce však Frísové s římským impériem čile obchodovali⁵.

Při snaze menšiny udržet si pod nadvládou majoritního etnika vlastní tradice, zvyky a jazyk, nehraje roli pouze povaha minoritního obyvatelstva, ale i ochota majority tolerovat aktivity menšin udržující její kulturu. Tento problém je na evropském příkladu z dob kolonizace blíže popsán v díle Miroslava Hrocha *Národy nejsou dílem náhody*. Například osmanští kolonizátoři neponechávali minoritním etnikům přílišný prostor. Problémem při snaze o zachování kulturních tradic by mohl být také fakt, že Frísové, ale i další menšiny (např. Bretonci, Lužičtí Srbové) neměly mimo přírodu a mytologické příběhy nic hmotného, na čem by svou kulturní sounáležitost mohly stavět⁶.

Miroslav Hroch není jediným českým autorem zabývajícím se minoritou Frísů, Andrej Ruščák v článku *Evropští zapadlí vlastenci* popisuje rozdělení Frísů na severní, západní a východní. Postupně se věnuje ekonomické, jazykové, i kulturní složce minority. Dále zde popisuje historii Fríska, formování území až do jeho současné podoby a některá typická fríská specifika, jako je chov skotu, slepic, dobytka⁷.

⁴ Wickenden, G.: „We're still here!": *Minority Language Music and the Politics of Survival - A Comparative Study of the Basque, Frisian and Welsh Minorities in Contemporary Perspective*, 2009, s. 43-64

⁵ Maškin, N. A.: *Dějiny starověkého Říma*, 1952, s. 448

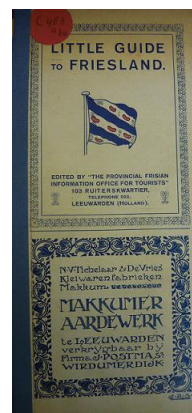
⁶ Hroch, M.: *Národy nejsou dílem náhody: Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*, 2009

⁷ Ruščák, A.: *Evropští zapadlí vlastenci: Díl 16.: Frísové*, 2011

Zmínka o Frísech je i v knihách českých autorů pojednávajících o celém Nizozemsku, jako příklad je možno uvést knihu Sylvy Sklenářové *Nizozemsko*, kde mají Frísové svojí krátkou podkapitolu s obecnými informacemi o etniku a jejich historii⁸.

Svědectví o dřívějších dobách v provincii Frísko v Nizozemí podává útlá knížka *Little Guide to Friesland*. Popisuje nejen oblíbená místa provincie, ale také každodenní život místních obyvatel. Díky velké popularitě bruslení není velkým překvapením, že zima je ve Frísku oblíbeným ročním obdobím. Dříve byly v zimě dokonce zavírány školy a lidé všech generací, bohatí i chudí, vyráželi s bruslemi na led. Závody v bruslení se konaly po celé provincii a zúčastnit se mohli nejen muži, ale i ženy, které právě v tomto sportu excelovaly. Lidé toužili navštívit alespoň některé z jedenácti fríských měst, které spojují kanály o délce zhruba 125 námořních mil⁹.

Samotný úřad Fríské provincie (Provinciehuis) dal podnět k sepsání a vydání několika publikací, které mají za úkol poskytnout co nejvíce informací o Frísku, jeho jazyce a kultuře, a to jak členům majority, tedy Nizozemcům, tak i samotným Frísům. Pro lepší představu o fríském jazyce byl dokonce natočen snímek *Jedna ústa, dva jazyky* (Eén mond, twee talen), v němž režisér Boud Smit ukazuje, jak lidé ve Frísku jednájí a mluví v bilingvních situacích.

Obrázek 6 - Malý průvodce Frískem, Zdroj: archiv autorky, 2012

Jedna ze zmíněných publikací Úřadu fríské provincie, *Language of the heart*, uvádí jazyk jako deterministický prvek pro etnikum a podává informace o situaci fríského jazyka ve společnosti, jeho pozici ve vládě, zaměstnání, sportu, ale i kulturní sféře. Zajímavé je, že tato publikace byla vydána ve třech ve Frísku nejpoužívanějších jazycích - fríštině, nizozemštině a angličtině. Na některých brožurách spolupracovala kromě úřadu provincie také Fríská akademie (Fryske akademy), sídlící v Leeuwardenu.

⁸ Sklenářová, S.: *Nizozemsko: Stručná historie států*, 2006, s. 40-42

⁹ Tichelaar & De Vries: *Little Guide to Friesland*, 1923, s. 5-6

Jako příklad lze uvést studii zabývající se bilingvismem a multilingvismem *The Frisian language in education in the Netherlands*, na jejímž vzniku se podílela právě Fryske Akademy ve spolupráci s výzkumným centrem multilingvismu a výuky jazyka v Evropě - Mercator¹⁰.

Za zmínku stojí také sbírka bájí publikovaná v *The Folk-Lore Journal vol. V.*, která zmiňuje příběh ze severního Fríska (tj. dnešní území Německa a Dánska) *How Inge of Rantum escaped marriage with Ekke Nekkepenn* od autora Williama Georgea Blacka. Tato pověst je v mnoha ohledech podobná německé pověsti o Rumpelstilzovi, u nás známého pod jménem Rumpelcimpramp. Fríská verze kromě hlavní linie příběhu mýticky vysvětluje, proč byla část vesnice Rantum zatopena vodou¹¹.

Zájem veřejnosti o etnickou minoritu Frísů je patrný i z popularizačních článků. Například v magazínu *Koktejl* se autorka Iva Stříbrská, mimo krátkého popisu historie a věcí neodmyslitelně patřících k Frísku, věnuje také slavnému závodu Elfstedentocht (Závod jedenácti měst v rychlobruslení). Tato typická fríská tradice, pocházející z roku 1906, si i nadále zachovává velkou exkluzivitu. Závod byl od svého založení pořádán pouze patnáctkrát a v roce 2012 byl kvůli nepřízní počasí na poslední chvíli zrušen. I dnes obyvatelé Fríska napjatě čekají, zda led na kanálech mezi jedenácti frískými městy dosáhne tloušťky alespoň patnácti centimetrů a závod se tak bude moci konečně uskutečnit. Vítězi závodu se dostane velkého uznání. Pan Reinier Paping, který zvítězil v roce 1963, se dokonce stal národním hrdinou. Z celkového počtu deseti tisíc závodníků totiž kvůli extrémně chladnému počasí dojelo do cíle pouze 69 bruslařů. Od posledního konání uběhlo již patnáct let¹².

Tématu fríské etnické menšiny v Nizozemí byla věnována také reportáž ve vysílání *Radiožurnálu Českého rozhlasu, Frísové – tak trochu jiní Nizozemci*,

¹⁰ Ytsma, J., Riemersma, A., De Jong, S.: Mercator - European Research Centre on Multilingualism and Language Learning hosted by Fryske Akademy :*Frisian: The Frisian language in education in the Netherlands*, 2007

¹¹ Black, W. G.: *The Folk-Lore Journal vol. V.: Folk-Tales of North Friesland: How Inge of Rantum escaped marriage with Ekke Nekkepenn*, 1887, s. 335-338

¹² Stříbrská, I.: *Koktejl: Tajemný národ*, 2013, s. 22-25

popisující západní Fríse, kteří obývají sever Nizozemí. Kromě obecných informací o etniku a případných zajímavostech pro turisty, vyzdvihuje autor článku pojem „terpy“ - uměle navršené kopce, na nichž původní Frísové stavěli své domy a chránili se tím před častými záplavami v oblasti Severního moře¹³.

4 Frísové v Evropě

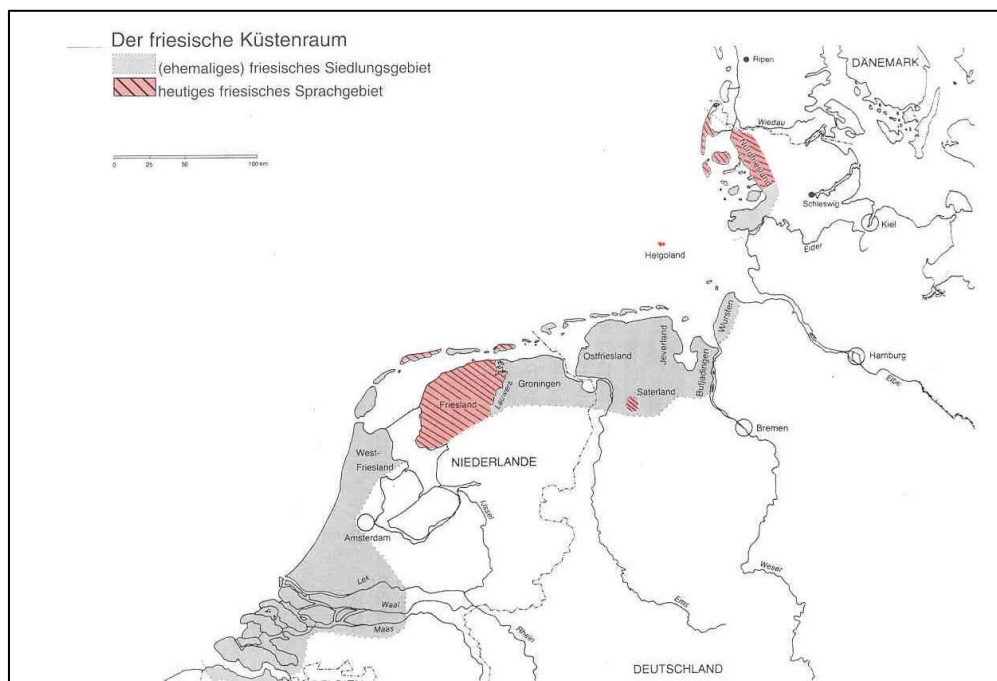
Příslušníci fríské etnické minority neobývají pouze území na severu Nizozemí, ale také v Německu a v malé oblasti Dánska.

„(...)všichni Frísové, ať už němečtí či nizozemští, si uvědomují svou identitu a jsou na ni hrdí. Vědí, že to, že jsou Frísové, je něco výjimečného a snaží se o udržení jejich kultury, a to i přesto, že jsou rozprostřeni v několika od sebe vzdálených oblastech a každá má své specifické tradice a zvyky.“¹⁴

V následující mapě je šedou barvou vyznačena oblast, kterou Frísové obývali v dobách svého největšího rozmachu, červená šrafovaná část patří území, které obývají dnes. Z mapky je patrné, že osídlení frískou menšinou je v současnosti největší v Nizozemí.

¹³ Novák, P.: *Český rozhlas Radiožurnál: Frísové - tak trochu jiní Nizozemci*, 2009

¹⁴ Smékalová, T.: *Frísové v Německu*, 2014

Obrázek 7 - Frísové v Evropě, Zdroj: Internetové stránky Der Nordfriesische Verein e.V.: *Die Geschichte der Friesen*. Dostupné z: <http://www.nf-verein.de>

4.1 Východní Frísové

Východní Frísové je možné najít v Německu, ve spolkové zemi Niedersachsen. Mluví tzv. saterlandskou fríštinou, která je oficiálně uznaným jazykem etnické minority. Tamní Frísové jsou podle svého jazyka označováni jako saterlandští. „Saterlandská fríšтина je ale v současné době na seznamu ohrožených jazyků – její nositelé postupně vymírají. Německá spolková vláda finančně podporuje používání saterlandské fríštiny a její zachování, nicméně její osud je i tak značně nejistý.“¹⁵

Obrázek 8 - Vlajka saterlandských Frísů, Zdroj: Internetové stránky FOTW „Flags of the World“: *Municipality of Saterland (Germany)*. Dostupné z: <https://flagspot.net>

¹⁵Ruščák, A.: *Evropští zapadlí vlastenci: Díl 16.: Frísové*, 2011

Problémem je zde nedostatečná atraktivita saterlandské fríštiny pro mladou generaci, která často odchází za prací do jiných částí Německa. V provincii se totiž dá pracovat pouze v zemědělství, což mladé lidi příliš neláká. Jazyk minority mimo provincii nepoužívají a zpět se vrací zřídka.

I přes výrazný úpadek jazyka drží zbývající příslušníci fríské komunity pospolu. Tento fakt podporuje jistě také volnost a svoboda fríských příslušníků, kteří nejsou ze strany státu znevýhodňováni.

4.2 Severní Frísové

Severní Frísy je možné najít na pobřeží Jutského poloostrova a na okolních ostrovech. Nejvíce jich obývá území Šlesvicka-Holštýnska, malé množství žije také v Dánsku. Šlesvicko-Holštýnsko patřilo v minulosti právě k Dánsku, proto je zde dodnes možno najít početnou skupinu dánského obyvatelstva. „Severní fríština je, stejně jako saterlandská fríština, na seznamu ohrožených jazyků UNESCO, z téhož důvodu.

Mladí lidé mluví spíš německy, dánsky nebo Platt a stěhují se za prací jinam.“¹⁶

Obrázek 9 - Vlajka Severních Frísů, Zdroj: Internetové stránky CRW Flags: Northern Frisia flag. Dostupné z: <http://www.crwflags.com>

K oblasti severního Fríska patří také několik fríských ostrovů, nejznámější z nich, ostrov Sylt je zmiňován ve sbírce folklorních pověstí publikovaných v *The Folk-Lore Journal vol. V*. Z jazykového hlediska je ovšem mnohem zajímavější turisticky hojně navštěvovaný ostrov Föhr, kde si místní obyvatelé uchovávají specifickou formu fríštiny zvanou „ferring“. Během posledních desetiletí počet mluvčích této formy fríštiny

¹⁶ Ruščák, A.: *Evropští zapadlí vlastenci: Díl 16.: Frísové*, 2011

mírně vzrostl. V roce 1991 byl v místním dialektu dokonce publikován první delší prozaický text, fantaskní novela přeložená i do češtiny¹⁷.

„Severní Frísové jsou menšinou se svým vlastním územím. Mezi téměř 160 tisíci obyvatel žijících v oblasti Severního Fríska, založené v roce 1970, se přibližně třetina považuje za Frísy. Povážlivě menší je počet Frísů používajících frištinu jako svůj mateřský jazyk. V minulém století to bylo přibližně 30 tisíc, dnes je to maximálně 10 tisíc lidí v Severním Frísku, kteří mluví frištinou, včetně ostrova Helgoland. Severofríská jazyková skupina proto patří mezi nejmenší v Evropě.“¹⁸

5 Frísové v Nizozemí

Nizozemští Frísové, někdy též nazývaní západní Frísové, na něž je práce zaměřena, tvoří majoritní část fríské minority, obývají sever Nizozemí a jejich centrem je město Leeuwarden. V roce 1997 byl oficiální název provincie změněn z nizozemského Friesland na fríské Fryslân.

Obrázek 10 - Vlajka fríské provincie, Zdroj: Internetové stránky Family Search: *Fryslân or Friesland*. Dostupné z: <http://www.familysearch.org>

¹⁷ Šatava, L.: *Jazyk a identita etnických menšin. Možnosti zachování a revitalizace*, 2009, s. 58

¹⁸ Oficiální internetové stránky Severofríského institutu: *Nordfriisk Instituut: The North Frisians and their language*. Dostupné z: <http://www.nordfriiskinstituut.de>

5.1 Stručná historie se zaměřením na fríský jazyk a kulturu¹⁹

Frísko bylo v minulosti podstatně větší, zahrnovalo území od řeky Šeldy (Schelde) na západě až k Veseře (Weser) na východě. O Frísech je zmínka již v písemných pramenech z období antiky. Ve středověku si Frísko udrželo status rozvinuté prosperující země, jejíž produkty jsou dodnes známy po celé Evropě.

Na konci středověku připadlo Frísko k říši španělských Habsburků. Jejich národní jazyk – fríščina – byl používán především v hovorovém styku, úředními jazyky byly nizozemština a němčina. V roce 1581 se Frísko stalo součástí Spojených nizozemských provincií.

K prvním projevům etnického vědomí dochází v 17. století. Důležitou postavou tohoto období byl básník Gysbert Japiks, který se zasloužil o vznik novodobé spisovné západofríštiny a stal se národním básníkem Frísů. Celoevropská vlna zájmu o historii a kulturu v éře romantismu zasáhla také Frísko. Vznikaly společnosti s kulturním a jazykovým programem, například v roce 1844 Společnost pro fríský jazyk a literaturu.

„Ve snaze překonat svazující tradiční omezení, formuje mladofríské hnutí vedené D. Kalmou v roce 1915 heslo: „Frísko a svět!“ (Fryslan en de Wrald!).“

V tomto období byly poprvé navázány kontakty s ostatními větvemi fríského etnika. Tyto kontakty napomohly řadě úspěchů na poli kultury a jazyka.

„Otázka výuky fríského jazyka vyústila v jeho alespoň částečné uvedení do škol (1937), v roce 1938 vzniká centrální kulturní instituce Fríská akademie (Fryske Akademy) se sídlem v Leeuwardenu.“

K poklesu mluvčích fríského jazyka vlivem druhé světové války nedošlo, ačkoli byl očekáván.

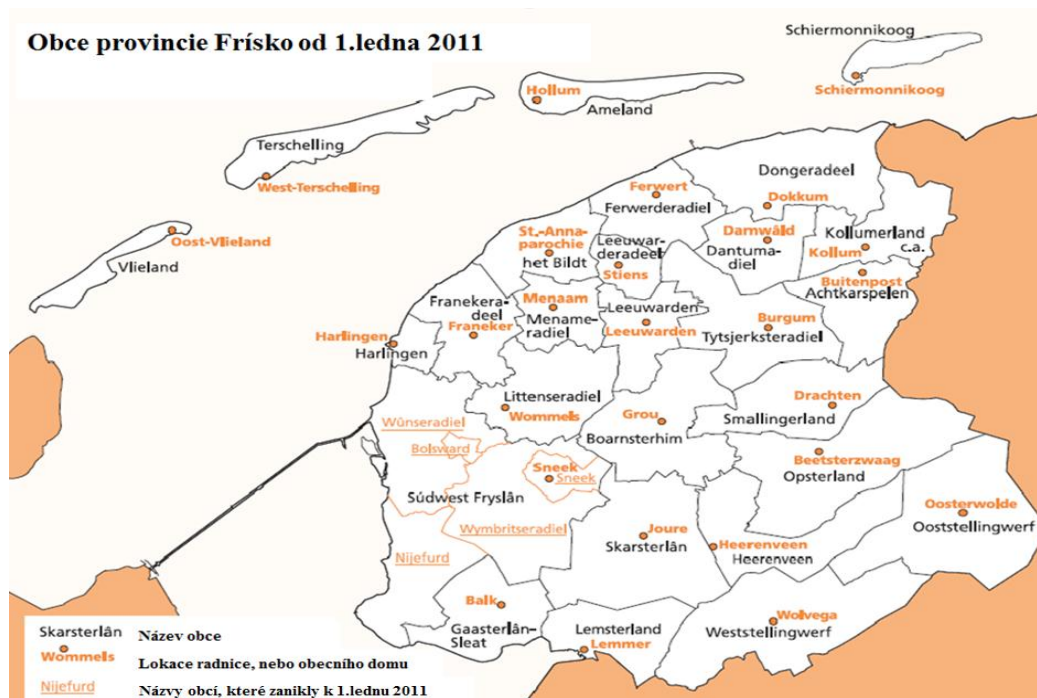
¹⁹ Hlavní zdroj této podkapitoly: Šatava, L.: *Národnostní menšiny v Evropě: Encyklopedická příručka*, 1994, s. 208-211, z tohoto zdroje jsou převzaty také veškeré přímé citace

Důsledkem demonstrací „za rozšíření práv a možností užití fríského jazyka“ v 50. letech bylo postupné rozšíření výuky fríštiny, nejprve do prvních dvou tříd základních škol a posléze na celý první stupeň. Od roku 1977 se fríšтина stává, vedle nizozemštiny, oficiálním jazykem provincie.

Rozdíly mezi užíváním fríštiny na venkově a ve městech jsou patrné. Zatímco ve vesnicích přetrvávají jazykové dialekty fríštiny, ve městech dávají obyvatelé přednost nizozemštině či tzv. „městské fríštině“ (směs nizozemštiny a fríštiny).

5.2 Současnost²⁰

Frísko je největší provincie v Nizozemí, nachází se na jeho severovýchodě a je rozdělena do bezmála tří desítek obcí, s hlavním provinčním a administrativním městem Leeuwardenem. Populace činí přes 640 tisíc obyvatel.

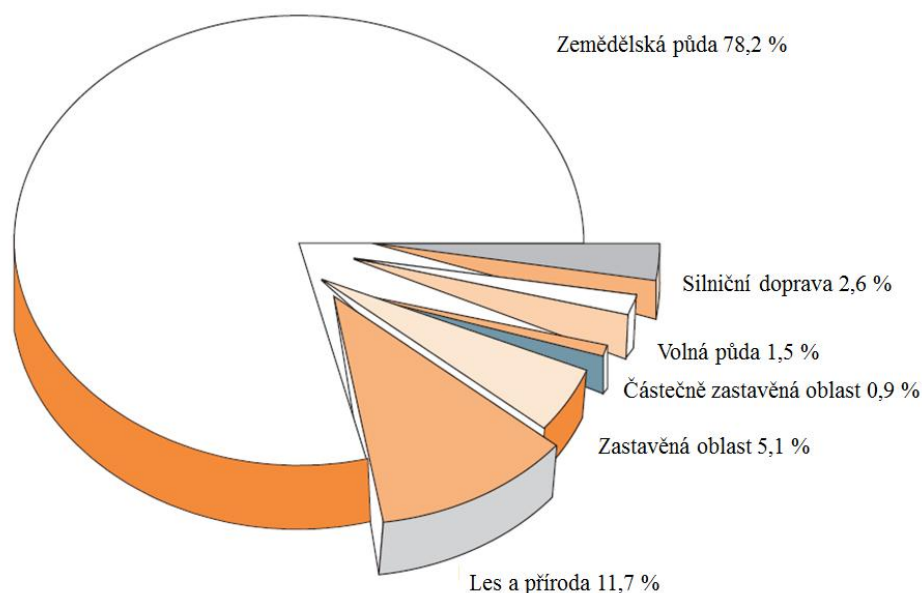

Obrázek 11 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frískové v Nizozemí*, 2013

²⁰ Celá tato podkapitola je převzata z autorčiny starší práce: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frískové v Nizozemí*, 2013

Frísko je proslulé chovem hospodářských zvířat, produkcí mléčných výrobků a celkově především zemědělským využitím půdy. Fríština je prvním a jediným oficiálně uznaným úředním jazykem menšiny v Nizozemí.

Využití půdy ve Frísku v roce 2008

Graf č. 1 - Z grafu je patrná převaha zemědělské půdy v provincii, Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

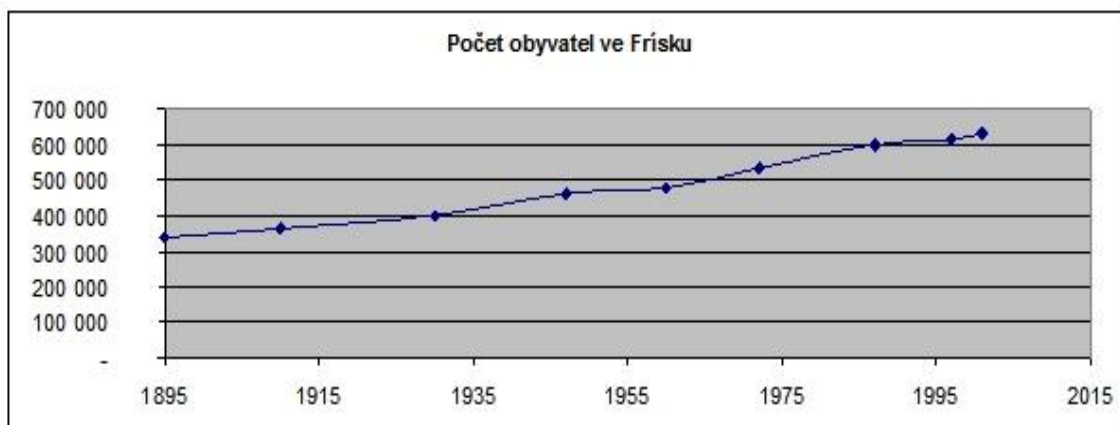
Obyvatelstvo Fríska tvoří necelá 4 % z celkového počtu rezidentů Nizozemí. Detailnější údaje jsou uvedeny v následující tabulce.

Základní informace o počtech obyvatelstva

Obyvatelstvo	Frísko					Nizozemí	Podíl na celém území
	2007	2008	2009	2010	2011	2011	2011
Počet obyvatel	642 209	643 189	644 811	646 305	647 282	16 655 799	3,9%
Živě narození	7 059	7 026	7 109	7 012	6 655	180 060	3,7%
Zemřelí	5 448	5 574	5 624	5 588	5 606	135 741	4,1%
Přirozený nárůst	1 311	1 452	1 485	1 424	1 049	44 319	2,4%
Imigrace	2 742	3 671	3 524	3 525	3 324	62 962	5,3%
Emigrace	2 204	2 608	2 002	2 285	2 709	133 194	2,0%

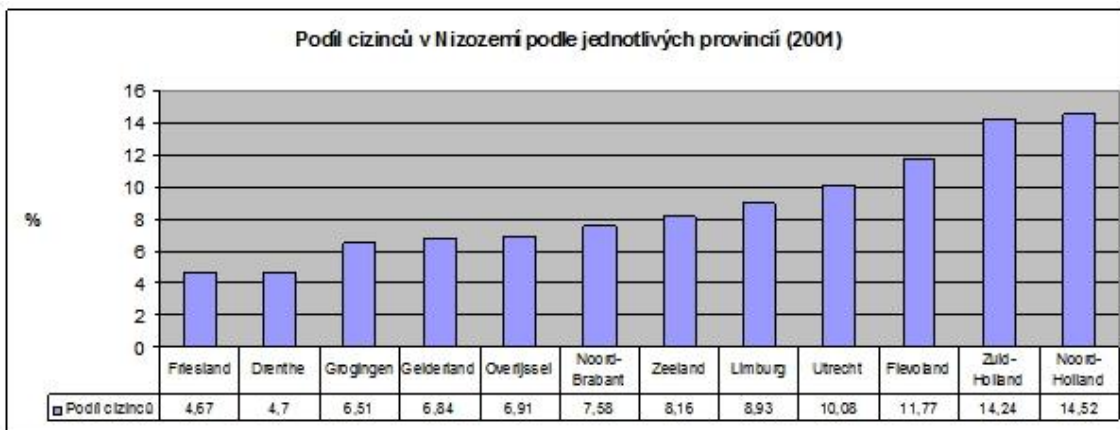
Tabulka 3 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

Z tabulky je patrné, že počet osob obývajících Frísko v průběhu let stoupá. Nárůst počtu obyvatel provincie může být zapříčiněn například vyšší natalitou než mortalitou, pracovními příležitostmi v zemědělství nebo klidnou lokalitou k bydlení.

Graf č. 2 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

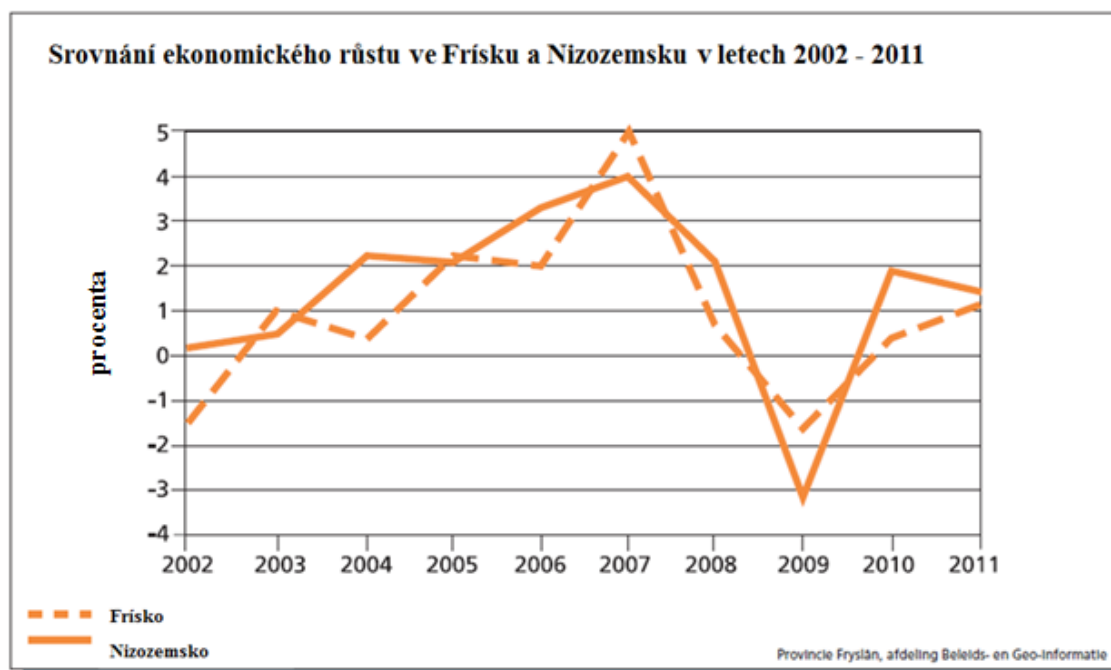
Malé množství cizinců v provincii může souviset s uzavřeností etnika vůči cizím lidem. Tento fakt zmínil ve své knize *Moje Nizozemsko* vlámský publicista Geert van Istendael²¹ a rovněž několik respondentů.

Graf č. 3 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

²¹ Van Istendael, G.: *Moje Nizozemsko: encyklopedie nizozemské duše*, 2007, s. 302

Po ekonomické stránce je na tom fríská provincie v Nizozemí dobře, HDP na člověka je zde 36 000 dolarů a nezaměstnanost se pohybuje okolo 5%. Uspokojivá ekonomická situace tedy nenutí mladé generace k odchodu, jako je tomu třeba u Frísů v Německu²².

Ekonomický růst	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Frisko	-1,5%	1,0%	0,4%	2,2%	2,0%	5,0%	0,7%	-1,6%	0,4%	1,1%
Nizozemsko	0,2%	0,5%	2,3%	2,1%	3,3%	4,0%	2,1%	-3,1%	1,9%	1,4%

Graf č. 4 - Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

²² Ruščák, A.: *Evropští zapadlí vlastenci: Díl 16.: Frísové*, 2011

6 Postavení Frísů v Nizozemí²³

Frísové jsou v Nizozemí autochtonní²⁴ menšinou, s vlastní právní autonomií a oficiálně uznaným jazykem menšiny – fríštinou. Jejich politické zájmy reprezentuje na státní úrovni vlastní fríská politická strana, jejíž existenci chápou jako další ze znaků své svobody v rámci Nizozemí²⁵. Většina dotazovaných odpovídala na otázku ohledně spokojenosti se statusem²⁶ své minority v Nizozemsku kladně. Jeden z respondentů ovšem zmínil nedostatek finančních dotací ze strany státu, které by mohly podle něj pozici Frísů ještě zlepšit.

Kees: „(...)Nizozemská vláda nám totiž dává málo peněz. Chce, aby se náš jazyk postupně vytratil, aby se už neučil na školách, a my se tomu snažíme tímto předejít. Některým lidem, i mně, přijde líto, abychom frískou kulturu ztratili. Je to pro nás důležité a zároveň těžké.“

6.1 Identita Frísů

*"Identitou je z hlediska sociologického a politického vztah sounáležitosti jedince k instituci, organizaci, státu, národu."*²⁷

Frísové jsou národ, který je dle zastoupených respondentů pyšný na své kořeny a na příslušnost k etniku. Sami sebe vidí jako poměrně uzavřené jedince, kteří potřebují čas na navázání sociálních vazeb. Jakmile je však tato pomyslná hradba překonána, považují se za ochotné a dobré přátele na celý život. Co se příslušnosti týče cítila se většina z respondentů být zároveň Frísem i Nizozemcem/Frískou i Nizozemkou. Velká část dotazovaných se shodla na tom, že jazyk postupně mizí, i přes pokusy ze strany vedení provincie o jeho záchranu. Obecně používají Frísové nizozemštinu, ale když

²³ Celá tato podkapitola je převzata z autorčiny starší práce: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

²⁴ původní

²⁵ Více v kapitole č. 8 Politické strany a národnostní spolky

²⁶ Status = sociolog. pojem postihující relativní postavení (pozici) a úlohy jedince nebo skupiny v určitém sociálním systému, v soustavě jeho funkcí – převzato z: Encyklopedický dům: *Ilustrovaná encyklopedie: Q-Ž*, 1995, s. 189

²⁷ Encyklopedický dům: *Ilustrovaná encyklopedie: A-I*, 1995, s. 494

někdo začne mluvit frísky, ochotně se přidají. Nikdo z dotazovaných se nijak aktivně nepodílí na podpoře jazyka, ať už v nějakém spolku či při domácí výuce dětí. Pouze někteří z dotazovaných odpověděli, že doma mluví frísky.

6.2 Pohled Nizozemců na Frísy

Hlavním rozdílem mezi Frísy a Nizozemci je odlišnost jazyků. Nizozemec podle přízvuku pozná Fríse, i když mluví nizozemsky.

Jorrun: „*Lidé, kteří mluví frísky pořád, mluví jinou nizozemštinou, takže je na ně jinak pohlíženo.*“

Zajímavou odlišností je také fyzický vzhled Frísů.

Beata: „*Ano, to je pravda, když si vezmete třeba lidi na severu, oni jsou opravdu o hodně menší. Také mají tmavší vlasy, my jsme většinou blondatí s modrýma očima, takže ano, je tu nějaký viditelný rozdíl.*“

Pohled Nizozemců na Fríse není vždy lichotivý, což dokazuje následující výpověď respondenta, který sám sebe považuje spíše za Nizozemce žijícího ve Frísku.

Jorrun: „*...V Amsterdamu říkají o Frísku, že tu máme fialovo-bílé krávy, nebo že u nás je pořád zima, to odvodili od Friesland, kdy freeze znamená, že mrzne. Prostě hloupé vtipy, ale asi nic jiného. A ne, není tu větší zima než jinde v Nizozemsku. (smích) Možná více větrno, protože jsme blíž k moři, ale jinak ne.*“

O rozdílu v charakterových vlastnostech Frísů a Nizozemců vypověděl jeden z respondentů takto:

Kees: „*Nejprve jsou Frísové rezervovaní, takže vidíte, že nejsem Frís. (smích) Takže pokud si vás oblíbí hned na začátku a stanete se přáteli, zůstanete jimi napořád. A jsou to také velcí dřiči. Zato Nizozemci jsou velmi otevření.*“

Část dotázaných se i přes fríské kořeny cítí být spíše Nizozemci, stále však mají povědomí o fríské kultuře. Dodržování fríských tradic se podle Nizozemců liší město od města, ale většinou si Frísové dávají záležet na tom, aby jejich tradice zcela nezanikly.

6.3 Pohled Frísů na Nizozemce

Frísové podílející se na tomto výzkumu vnímají Nizozemce spíše pozitivně. Setkávají se s nimi v každodenním životě. Mezi generacemi panuje názorová odlišnost, starší příslušníci etnika jsou na ně zvyklí, dorozumět se nizozemsky pro ně není problém, ale stále se jimi cítí být částečně ohroženi a vnímají je jako méně upřímné.

Marlene: *„My Frísové jsme více uzavření a trvá nám, než se otevřeme, ale na rozdíl od Nizozemců jsou pak naše přátelství pevnější a ne tak povrchní.“*

Mladší Frísové, převážně studenti, přiznávají, že mají k Nizozemcům častokrát blíže než k vlastnímu etniku.

Jorrun: *„Myslím, že jsou šťastnější, protože nebručí (napodobuje bručení), jako ve fríštině, ale mluví normálně.“*

Mladá generace mluví frísky méně než nizozemsky, což svědčí o tom, že chtějí spíše zapadnout do majoritní kultury, než se od ní odlišit.

6.4 Pohled „nefrísů“ aneb pohled zvenčí

Lidé neřadící se mezi Frísy mají na tuto menšinu rozdílné názory. Někteří odlišnosti mezi Frísy a Nizozemci nevidí, jiní zase tvrdí, že jsou znatelné a nelze si jich nevšimnout. Většina respondentů se shodla, že Frísové jsou charakterově uzavřenější, ne tolik přátelští jako Nizozemci.

Luboš: *„Musím říct, že rozdíly mezi nimi nevnímám, protože tím, že nemluví holandsky ani frísky, tak dokud mě oni sami neupozorní na to, že to jsou ti nebo oni, to*

nepoznám. Mezi nimi nepozoruji žádné velké rozdíly, protože až zas tak mentalitu obou dvou národů tak do hloubky neznám. Vím, že Frísové jsou spíš zemědělci a že většinou žijí na farmách a tím jak ty farmy bývají izolované, tak tím se i fríščina drží právě na těchto místech.“

Dvě respondentky z Rumunska, studující na univerzitě v Leeuwardenu o Frísech uvedly:

Angela: *„Když mluvíte s Frísem, prostě poznáte ten rozdíl, protože Nizozemci, víte, oni respektují Frísy, ale když mluvíte s Frísem, řekne Vám něco jako: No jo, Nizozemci, já nejsem z Nizozemska, jsem z Fríska, oni prostě vidí sami sebe více jako, jak bych to řekla, jako stát, stát ve státě. Taky mají vlastní tradice a jazyk, to je tak všechno.“*

Irina Sarah: *„Oni jsou opravdu velmi pyšní na to, kdo jsou, na svou historii, na to, jak se tu vůbec Frísové objevili a na fakt, že jsou vlastně takový malý stát ve státě.“*

7 Frísové – včera, dnes a zítra

7.1 Fríský jazyk

Jazykový folklór

Frísové, jako mnoho národů, mají také svoji legendu spjatou se vznikem území. Legenda vypráví o velkém bojovníkovi - pirátovi z 16. století, přezdíváném Grutte Pier (jeho skutečné jméno bylo Pier Gerlofs Donia). V dobách postupného formování samostatného území Fríska, docházelo stále častěji k nájezdům nizozemských vojáků. Ve snaze předejít jejich vpádu, stál Grutte Pier na hranici Fríska a každý, kdo se chtěl na fríské území dostat, musel správně vyslovit říkanku ve fríském jazyce, kdo to nedokázal, tomu Grutte Pier setnul hlavu²⁸.

²⁸ Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

Tato ve Frísku velmi slavná říkanka zní: „*Bûter brea en griene tsiis wa't dat net sizze kin is gjin oprjochte fries.*“ Což v překladu znamená: „*Máslo, chléb a zelený sýr, kdo tohle nedokáže říct, není pravý Frís.*“²⁹

Kees: „*Máme hodně pohádek, nebo legend, které se váží k naší kultuře. Například o pirátovi a básni, kterou musel každý, kdo se ocitl v nizozemských vodách, říct. Bylo to tak, že byla válka mezi Frísy a Nizozemci a pokud jste byli chyceni v moři tímto pirátem a museli jste prokázat, kdo jste, musel jste tuto báseň říct. Pokud se tak nestalo, nebyl jste ušetřen.*“

Frísové mají také svojí kapelu The Kast, která je známá i mimo provincii a na kterou jsou náležitě hrdí, nechybí ani tradiční hymna nazvaná Frysk Volkslied, na tu si ale vzpomněly jen dvě respondentky³⁰.

Valerie: „*Také máme písně.*“

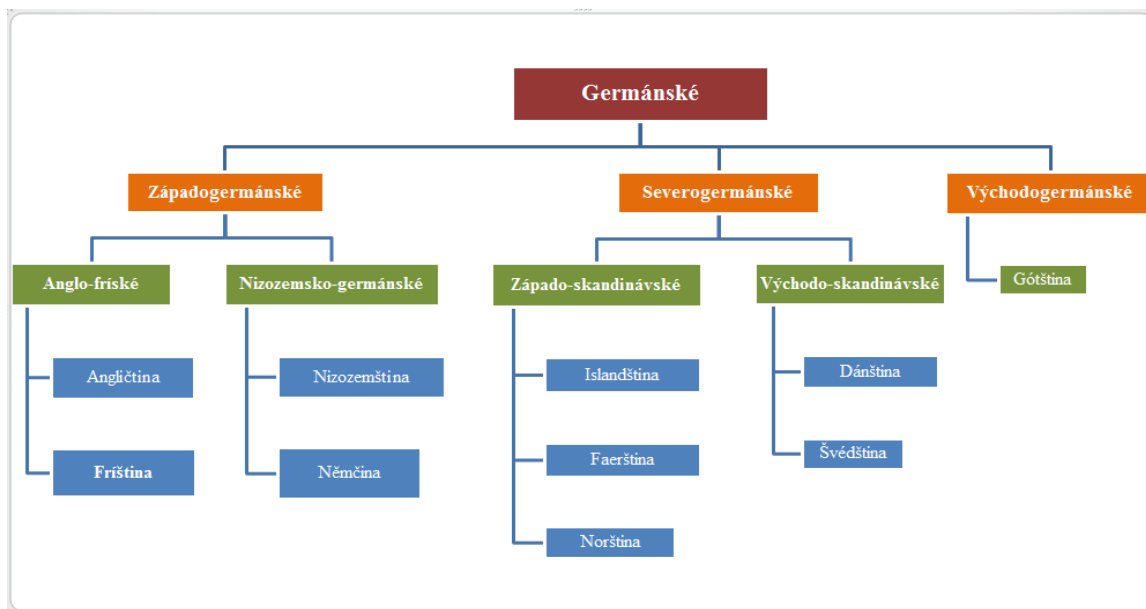
Imke: „*Frysk Volkslied, která je naše národní hymna.*“

Fríština a její rozdělení

Fríština se řadí mezi germánské jazyky, konkrétně do západogermánské větve a spadá do stejné jazykové rodiny jako faerština, islandština, norština, švédština, dánština, němčina, afrikánština, nizozemština a angličtina. Fríština je nejvíce podobná angličtině, za což může i fakt, že stará fríština je příbuzná se starou angličtinou. Na vývoj fríského jazyka měla velký vliv hlavně nizozemština.

²⁹ Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

³⁰ Tamtéž

Graf č. 5 - Germánská jazyková větev, Zdroj: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

Srovnání fríštiny s angličtinou a nizozemštinou

Fríský jazyk se vyznačuje velkým počtem samohlásek, celkem má devět krátkých a dlouhých samohlásek a minimálně šest diftongů³¹. Gorter uvádí jako příklad slovní vyjádření „jít do postele“ : „*Ve fríštině nejdete do postele „naar bêd“ (s krátkým ,è'), ale na postel „op bêd“ (s dlouhým ,èè' jako v angličtině ve slově „bad“ - špatný). Na příkladu „naar bêd“ - „op bêd“ je současně zřetelný rozdíl v používání určitých předložek.*“³²

Ve fríském jazyce lze najít i dlouhé „ii“. Frísové například sýr neoznačují jako „kaas“ ale jako „tsiis“, podobně jako Angličané „cheese“. Na příkladu je vidět i změna „k“ na „ts“, kterou má fríština společnou s angličtinou. Fríština má ale také krátké „i“ a dvojhlásku „ie“, díky kterému můžeme vytvořit například větu: *Ik wit dat myn wite*

³¹ dvojhlásky

³² Gorter, D.: *Fríština a nizozemština: Jednotlivé aspekty jazyka, jazyková situace a studium jazyka*, 1999, s. 127

broek wiid en wiet is. (Vím, že moje bílé kalhoty jsou široké a mokré); přeloženo do nizozemštiny: Ik weet dat mijn witte broek wijd en nat is. “³³

Nejsložitější hlásky ve fríském jazyce jsou tzv. triftongy³⁴, které se nachází například ve slovech „bleau“ (zůstal) či v „muoike“ (teta). Zatímco v nizozemštině ve slovech můžeme nalézt kombinaci hlásek „sch“ ve fríštině se nevyskytuje a nahrazuje ji „sk“³⁵.

Také na konci některých slov můžeme pozorovat změnu hlásky, g' [ch] v hlásku j ' : nizozemské „dag“ (den) je ve fríštině „dei“ a v angličtině „day“, nizozemskému slovu „weg“ (cesta) odpovídá ve fríštině „wei“ a v angličtině „way“³⁶.

Pro příklad srovnání všech tří jazyků lze uvést slavnou říkanku piráta Piera Gerlofs Donii, kterou dokázal a se správným přízvukem stále dokáže říct pouze pravý Frís:

Frísky: „*Bûter, brea en griene tsiis, wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries.*“

Anglicky: „*Butter, rye bread and green cheese, whoever can't say that is no genuine Frisian.*“

Nizozemsky: „*Boter, brood en groene kaas, wie dat niet zeggen kan, is geen oprechte Fries.*“

Pro lepší srovnání můžeme uvést i německý překlad, na kterém je vidět podobnost němčiny s nizozemštinou: „*Butter, Brot und grüne Käse, wer kann es nicht sagen is nicht echte Fries.*“

³³ Gorter, D.: *Fríštinina a nizozemština: Jednotlivé aspekty jazyka, jazyková situace a studium jazyka*, 1999, s. 127

³⁴ trojhlásky

³⁵ Gorter, D.: *Fríštinina a nizozemština: Jednotlivé aspekty jazyka, jazyková situace a studium jazyka*, 1999, s. 127

³⁶ Tamtéž, s. 128

Současnost fríského jazyka

Fríský jazyk je mateřským jazykem pro více než polovinu všech obyvatel provincie Frísko. Z výzkumu *European Research Centre on Multilingualism and Language Learning - Mercator* vyplývá, že 94 % obyvatel rozumí frískému jazyku, 74 % obyvatel se fríštinou domluví, 65 % umí ve fríštině číst a 17 % umí ve fríštině i psát³⁷. V některých oblastech provincie není ale zvykem fríštinu používat (ostrovy Ameland a Flylân), mluví se zde nizozemsky. Existuje standardizovaná verze fríštiny, ale i tak se dají nalézt různé dialekty, díky nimž se dá přesněji určit, z jaké části provincie mluvčí pochází.

Valerie: „*Fríský jazyk je můj rodný, můj první jazyk, takže někdy to je těžké mluvit nizozemsky, protože vlastně musíte mluvit nizozemsky i s frískými lidmi, protože by vám ti nizozemští nerozuměli. Takže to je někdy těžké.*“

V oblasti médií v současnosti existuje jen jedna rozhlasová stanice vysílající ve fríštině - Omrop Fryslân. Zbylé rozhlasové stanice vysílají v nizozemštině či angličtině. Ve státní správě se poměrně často hovoří fríským jazykem, v písemném styku však fríštinu nehraje na úřadech velkou roli z důvodu své složitosti³⁸.

Celkově lze říci, že fríský jazyk se mezi samotnými obyvateli provincie stále poměrně udržuje, nicméně respondenti reagovali povětšinou skepticky ohledně budoucnosti fríského jazyka.

Saskia: „*Můj otec a moje babička se mnou mluvili frísky, bydleli jsme na vesnici a tam jsou si lidé mnohem blíže a mluví pouze frísky, takže jazyk jsem se naučila odtamtud, otec říkal, že tam (na vesnici) je lepší mluvit frísky než nizozemsky. Každopádně fríštinu umírá, takže proto pořádáme různé festivaly, abychom udrželi tyto malé jazyky a dialekty.*“

³⁷ Ytsma, J., Riemersma, A., De Jong, S.: Regional dossiers series / Mercator-Education : *Frisian: The Frisian language in education in the Netherlands*, 2007

³⁸ Internetová stránka Everyculture: *Countries and Their Cultures: Frisians*. Dostupné z: <http://www.everyculture.com>

Kees: „(...)v naší rodině uměla moje matka i můj otec frísky a frísky se u nás také mluvilo. Takže frísky umím, ale vzal jsem si ženu, která není Fríska, takže mluvíme pouze nizozemsky. Máme i děti, a ani ty neumí náš (fríský) jazyk.“

Mnohojazyčnost ve vzdělávání

Školní docházka ve Frisku je stejná jako ve zbytku Nizozemí, studenti musí školu navštěvovat od 6 do 16 let. Povinná výuka fríštiny na nižších stupních základních škol byla stanovena v roce 1993, nebyl ale přesně určen počet hodin fríštiny týdně. V řadě škol je proto fríština vyučována obvykle jen hodinu týdně. Na jednu hodinu fríštiny pak připadá cca čtyři až pět hodin nizozemštiny. Výjimku však tvoří křesťanské soukromé školy, kde fríština vyučována není³⁹.

Imke: „Někteří lidé frísky mluví i rozumí, ale neumí tím jazykem psát nebo číst. A kdyby je to učili více na školách, některé základní školy už to dělají, ale třeba na středních, tak by to bylo pro jazyk mnohem lepší.“

7.2 Fríské zvyky a tradice

Ke každé více či méně uzavřené kulturní skupině lidí neodmyslitelně patří určité zvyky a tradice. Ani u nizozemských Frísků tomu není jinak. V jejich případě je ovšem jednodušší nalézt tradice spojené se sportem (ty se v provincii Frísko stále hojně udržují) než tradice a zvyky ryze kulturního charakteru.

³⁹ Gorter, D.: *Fríština a nizozemština: Jednotlivé aspekty jazyka, jazyková situace a studium jazyka*, 1999, s. 130

Kaatsen

Kaatsen nebo také „fríská házená“ patří v provincii mezi nejznámější sportovní tradice. Zjednodušeně řečeno jde vlastně o obdobu házené, pravidla jsou podobná jako při tenisových utkáních. Každoroční turnaj kaatsen se koná od roku 1854 ve městečku Franeker. Historie místního družstva *Franeker Kaatspartij* se datuje až 400 let do minulosti. Házená byla v celém Nizozemí původně národním sportem, k úpadku došlo na přelomu 18. a 19. století. Kvůli zachování házené ve Frísku byla roku 1853 fanoušky kaatsen ustanovena *Permanente Comissie*⁴⁰.

Obrázek 12 - Jak asi kaatsen vypadalo v minulosti, Zdroj: Oficiální internetové stránky Koninklijke Permanent Commissie der Franeker kaatspartij: *History*, Dostupné z: <https://www.pc-franeker.nl>

Popularita keatserského klubu *Franeker Kaatspartij* od té doby prudce stoupala. Dnes je každoroční turnaj 48 nejlepších keatserů (16 družstev po 3 hráčích) prestižní událostí, která přiláká do fríské provincie spoustu nadšenců pocházejících z celého Nizozemí. Za typicky fríský je tento sport považován kvůli faktu, že se nejvíce hraje právě ve Frísku a společnost na jeho zachování byla založena také v této provincii na severu Nizozemí⁴¹.

⁴⁰ Oficiální internetové stránky Koninklijke Permanent Commissie der Franeker kaatspartij: *History*. Dostupné z: <https://www.pc-franeker.nl>

⁴¹ Tamtéž

Obrázek 13 - Zápas v kaatsen v rámci zemědělských slavností ve Franekeru, Zdroj: archiv autorky, 2013

O popularitě sportu kaatsen v provincii vypovídají i zmínky respondentů.

Imke: „*Moje švagrová je profesionální kaatser (hráčka kaatsen) a ten sport miluje a má přítele, který to hraje na vysoké úrovni a je nejlepší ve své třídě.*“

Marlena: „*Ano, to je kaatsen a fierljeppen, to jsou opravdu velmi speciální tradice.*“

Ovšem i u zdánlivě dobře historicky zakořeněných tradic dochází v průběhu času ke změnám, ať už v obecném či dílčím rozsahu.

Imke: „*Některé sporty se změnilo, myslím. Děti se už tolik neúčastní typických sportů, jako například kaatsen, to je ten sport s míčem, který odrážíte dlaní. Dříve to byl nejrozšířenější sport v provincii, ale nyní ho hraje méně dětí, protože už není tak populární. Nyní tu je mnohem více sportů, o které se lze zajímat nebo je provozovat a tak už kaatsen není tím z nejoblíbenějších ve Frisku.*“

Marlena: „*Můj otec říkal, že když byl malý hráli fierljeppen pro zábavu a chodili na kaatsen. Také říkal, že byly dvě vesnice, on bydlel v jedné malé vesnici tady*

ve Frísku a od nich byla tak dva kilometry druhá vesnice a oni soupeřili v kaatsen, a to byla ve své době taky taková tradice, dalo by se říct. Ale dnes to už nevidíte.“

Popularita kaatsen během posledních let poklesla, i přes snahu nadšenců ze starších generací je podle dotázaných potřeba, aby o sport projevíli zájem především mladí lidé, kteří mohou kaatsen zajistit budoucnost.

Imke: *„Rodiče by měli brát děti na sportoviště, aby ty děti viděly, jak to funguje.“*

Valerie: *„Měli by se na to více zaměřit ve školách. Já jsem ve škole neměla nic jako kaatsen ani jiné fríské sporty. Na hodinách tělocviku jsme hráli spíš fotbal a ty nyní populární sporty.“*

Imke: *„Měli by se soustředit spíš na ty naše tradiční sporty.“*

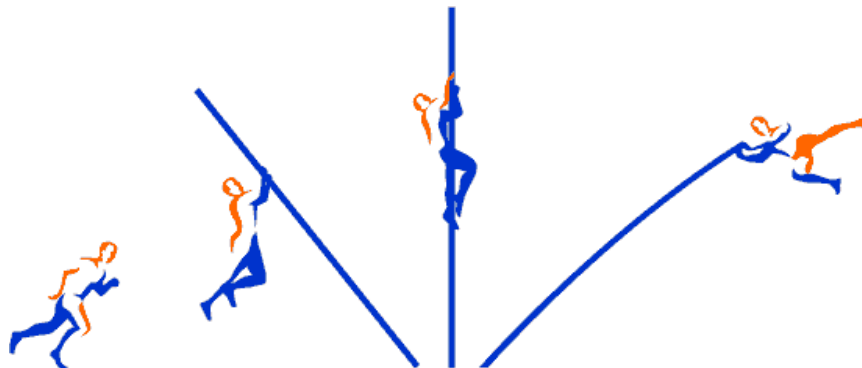
Fierljeppen

Dalším typicky fríským sportem je fierljeppen, cílem hry je s pomocí dřevěné tyče přeskocit potok, či menší kanál. Účastník se s prudkým rozběhem snaží vyšplhat co nejvýše na dřevěnou tyč, která je zabořená do bahnitého dna doprostřed kanálu a následně se bezpečně a bez pádu přehoupnout na druhou stranu. Od fierljepperů se vyžaduje, aby byli v dobré fyzické kondici, vzhledem ke škále dovedností, které musí při jediném přeskoku projevit. Výhodou jednotlivých klání ve fierljeppen je prostředí přírody a místo konání v blízkosti bydliště lidí.

Kees: *„Nebo dále fierljeppen, u kterého máte takovou dřevěnou tyč, díky které musíte, co nejdál to jde, přeskocit kanál.“*

Fierljeppen je mezi mladou generací dnes poměrně oblíben, a to hlavně kvůli dávce adrenalinu, kterou každý účastník hry prožívá, svědčí o tom velké množství videozáznamů na sociálních sítích. Je ovšem nutné říci, že na rozdíl od kaatsen, jde

o sport, kde lze poměrně snadno přijít k úrazu. I přesto tento fakt dokládají někteří z informátorů postupné mizení této tradice.

Obrázek 14 - Jak vypadá fierljeppen, Zdroj: Internetové stránky Polsstokverspringen: *Fierljeppen*, Dostupné z: <http://www.pbholland.com>

Marlena: „No třeba můj švagr hrál hodně fierljeppen, ale teď už ne.“

Marlena: „Můj otec říkal, že když byl malý, hráli fierljeppen pro zábavu.“

Imke: „Některé sporty se změnily, myslím. Děti se už tolik neúčastní typických sportů, jako například *kaatsen*, to je ten sport s míčem, který odrážíte dlaní. Dříve to byl nejrozšířenější sport v provincii, ale nyní ho hraje méně dětí, protože není už tak populární. Nyní tu je mnohem více sportů, o které se lze zajímat nebo je provozovat a tak už *kaatsen* není tím z nejoblíbenějších ve Frísku. S *fierljeppen* je to to samé.“

První zápas fierljeppen se konal v roce 1771, ale sport neměl žádnou oficiální formu až do roku 1957. Původně se fierljeppen říkalo technice, kterou farmáři překonávali kanály a potoky. I když je sport dnes provozován především pro zábavu místních a turistů, stále existuje také oficiální klub *National Fierljepping Manifestation* (NFM), který pořádá soutěže mezi týmy fierljepperů⁴².

Pravidla hry se v průběhu jejich trvání nezměnila, došlo spíše k technickým inovacím. Místo dřevěných tyčí se dnes používají kovové, kvůli lepší stabilitě,

⁴² Internetové stránky Polsstokverspringen: *Fierljeppen*. Dostupné z: <http://www.pbholland.com/>

bezpečnostní opatření jsou také s postupem času zlepšována, ovšem i tak je fierljeppen považován za adrenalinový sport.

Skûtsjesilen

V případě tohoto sportu se jedná vlastně o závody na plachtenicích, typicky fríská je historická podoba plachetnic, které se dříve používaly jako nákladní lodě. Dopravovali obyvatelům Fríska hnůj, rašelinu a další zboží v dobách, kdy zde ještě nebyl vybudovaný odvodňovací systém.

Valerie: „Myslím si, že Fierljeppen a Skûtsjesilen jsou nejtradičnější fríské sporty.“

Imke: „Ano, oni jsou asi nejodlišnější od jiných tradic v Nizozemí.“

Kees: „(...)oblíbené každoroční závody čtrnácti lodí – skutsje - soutěž se koná 2 týdny v roce.“

**Obrázek 15 - Plachetnice podle historického vzoru,
Zdroj: Internetové stránky Visit Fryslan: *Frisian sports*.
Dostupné z: <http://www.visitfryslan.nl>**

Dnes v moderní době se systémy kanálů a odvodňovacích zařízení ztratilo Skûtsjesilen svůj původní význam. Závody se pořádají téměř jen v létě a pro zábavu nadšených sportovců.

Ringrijden

Tato tradice, také nazývaná ringsteken, je další z typických fríských zvyklostí a je známá po celém Nizozemí, ovšem právě v provincii Frísko má své kořeny. Podrobnou historii Ringrijden je obtížné vystopovat, protože nebyla nikdy zanesena na papír, v roce 1950 však byla založena Asociace ringrijden a jde o stále velmi populární událost. Jedná se o závod dvojic v kočáře, kde hlavním principem je na dřevěný kůl navléknout co nejvíce kroužků (odtud ring = prsten, kroužek), nedílnou

součástí je také dobový oděv. Závodník, který řídí kočár, se nazývá rijder a závodník (většinou žena), který se snaží strefit kulem do kroužků, je steekster.

Marlena: „Soutěžící sedí na koni na sedle a mají takový klacek a stanoviště, kde je kroužek a do toho se musí strefit a shodit ho a za to mají asi bod, nebo nevím, jak to počítají, to je ringrijden.“

Obrázek 16 - Ringrijden v rámci zemědělských slavností ve Franekeru, Zdroj: archiv autorky, 2013

Z obrázku je patrná snaha tuto tradici stále uchovávat i když dnes spíše ve zjednodušené verzi. V tomto případě jde o závod na koni, kdy závodník je zároveň rijder a steekster, dobový kostým již také není nutností.

Lieve: „Ano, je to staromódní, ale je to něco, co se dělalo před lety.“

Frísové se stále snaží tradici Ringrijden uchovat pořádáním závodů například v rámci různých festivalů. Některé děti, které se dnes účastní závodu, nosí místo tradičního historického oděvu nějaký znak typický pro Frísko či Nizozemí, například trička s frískou vlajkou nebo čepice ve tvaru sýru jako znamení Nizozemí.

Elfstedentocht

Naprostou kuriozitou a fenoménem se během let stala fríská sportovní tradice Elfstedentocht, v překladu „Závod jedenácti měst“. Jde o 200 kilometrů dlouhý závod v rychlobruslení na kanálech mezi jedenácti městy fríské provincie, startem i cílem závodu je hlavní město provincie - Leeuwarden. Obrovskou popularitu zapříčiňuje také fakt, že závod se může konat jen za vhodných podmínek počasí, tloušťka ledu musí být minimálně 15 centimetrů, závod se tak konal naposledy v roce 1997. Vítězství Elfstedentochtu je nejen pro Frísy, ale i Nizozemce nesmírnou ctí.

Kees: „V zimě, když delší dobu mrzne, se pořádají závody v bruslení. Začíná se v Leeuwardenu a postupně se jede přes dalších 11 měst zase zpět do Leeuwardenu. Je to přibližně 220 km a je to soutěž, takže asi v 5 hodin ráno začínají ti nejlepší bruslaři a poté se může zúčastnit až 16 000 dalších nadšenců.“

Obrázek 17 - Trasa Elfstedentochtu, Zdroj: Internetový blog Cempaka Belanda: *The Hell of '63 - (Elfstedentocht)*. Dostupné z: <http://cempaka-belanda.blogspot.co.uk>

S postupem času se ze Závodu jedenácti měst stala opravdová atrakce, která, když už se závod koná, přiláká nejen tisíce sportovních fanoušků, ale také turistů a novinářů.

Imke: „Elfstedentocht se dostal víc do povědomí lidí. Už teď pár let nebyl. Ale nyní, když se koná, tak o tom ví celý svět a spousta lidí sem jezdí, aby to viděla. Ještě před pár lety to bylo mnohem méně známé světu.“

Zde měla modernizace také svůj vliv, dle názoru informátorů však ne nutně negativní. S pokročilou technikou je ledovou plochu snadnější udržovat a předcházet tak případným úrazům.

Imke: „*Je to mnohem lepší. Když bruslí na ledě, tak mají i stroje, které odklízají sníh z ledu, je to prostě bezpečnější.*“

Fríské zvyky dodržuje stále méně lidí. Mnozí z dotazovaných nebyli schopni říci více o svých obyčejích, ani je vyjmenovat a spíše pod tím pojmem sdělovali sportovní akce⁴³.

Kees: „*Jsou lidé, kteří věří a dodržují ty typicky fríské tradice, ale je to malá část fríských lidí. Většina spíše uznává ty klasické. Jednou za rok máme my Frísové takový meeting, kde si připomínáme boj proti vévodům holandským, a to je pro některé tady velmi důležité.*“

S modernizací společnosti dochází k nenávratným změnám právě v oblasti tradic, ubývá mladých lidí, kteří by o dodržování starých obyčejů měli zájem, sami respondenti si dokázali velmi zřídka vzpomenout na někoho, kdo by se opravdu věnoval některé z typických fríských tradic.

Typické fríské pokrmy

Co se kuchyně týče, nemají Frísové jedno typické jídlo. Charakteristické a společné pro Frísy a Nizozemce jsou studené a lehké obědy a naproti tomu teplé večeře, takže jídlo, které by Frísové označovali jako „národní“ pokrm podle většiny informátorů neexistuje.

Kees: „*Ano, máme typická jídla, ale je těžké je charakterizovat. Je to brambora se zeleninou a je to celé rozmixované. Celkově jíme hodně brambor.*“

Toto tvrzení potvrzuje fakt, že napříč Frískem se nachází poměrně hodně stále fungujících bramborových farem, dalo by se tedy říct, že typickým jídlem této provincie na severu Nizozemí jsou právě brambory⁴⁴.

Většina respondentů uvedla jako typické potraviny pro Frísko Fryske dümkes - sušenky s lehce peprmintovou příchutí, oranje kook - koláč tradičně podávaný ke kávě,

⁴³ Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

⁴⁴ Tamtéž

suikerbrood - v překladu „cukrový chléb“. Z nápojů jsou nejznámější Berenburg (fríský *Bearenburch*) - silný bylinný likér a fríské pivo Us Heit (Us Heit v překladu znamená Náš pán). Pivovar se nachází ve městě Bolsward, kromě Us Heit se zde vyrábí známá whisky Frysk Hynder, její pořízení však není levnou záležitostí.

Jedna respondentka poznamenala, že tradiční jídla byla důležitou součástí fríské kultury spíše v minulosti. Dnes se přejímají recepty rodinné, které ale často nemají s Frískem nic společného.

Beata: „(...) jídlo, hm, řekla bych, že to bylo spíše v minulosti, dnes už tolik ne.“

Příčinou mizení těchto tradičních pokrmů jsou například časté sňatky s příslušníky mimo frískou etnickou skupinu, v domácnostech se tak začnou vařit namísto fríských jídel jídla nizozemská, tyto recepty se pak předávají dalším generacím.

8 Politické strany a národnostní spolky⁴⁵

FNP – Fryske Nasjonale Partij

Samostatnost a svobodu v provincii dokazuje také vlastní fríská strana – Fríská národní strana. Její činnost v celostátních záležitostech není tak významná, nicméně pro Frísy má v provincii velký význam.

„*Fryske Nasjonale Partij*“ je politická strana založená v roce 1992. Momentálně ji v Nizozemí tvoří cca 1300 členů⁴⁶. FNP má místní pobočku v Leeuwardenu, jejíž členové jsou političtí představitelé v 19 z 27 obcí Fríska. Dohromady zastávají příslušníci této strany místa 58 radních, 9 konšelů a 4 jsou ve Fríském zemském sněmu. Na úrovni provincií má strana ústřední řídicí výbor, jež je podporován nižšími výbory. Od roku 2007 existuje i mládežnická odnož FNP. FNP blízce spolupracuje s dalšími regionálními politickými stranami v Evropě, a to například ve Skotsku, Walesu nebo u Katalánců. Dohromady mají svou vlastní politickou stranu EFA⁴⁷, která disponuje sedmi křesly v Evropském parlamentu. Jakožto zakládající člen má FNP křeslo v Ústřední radě EFA.

Pieter: „*Ano, máme tu jednu (politickou stranu). Jmenuje se FNP, Fryske Nasjonale Partij. Všichni tam jsou příliš vážní a příliš lpí na starých tradicích. Příliš lidi tlačí do toho být Frísy a ukazují, jak by to mělo vypadat, protože oni jsou ti skuteční, oni jsou ti praví Frísové, co opovrhují vším nizozemským a mluví jen frísky. Navíc je jejich program příšerný a nudný.*“

Valerie: „*Ano, my rozhodně máme politickou stranu, FNP, Fryske Nasjonale Partij, a tam jsou praví Frísové. Ale jsou i jiné strany, ne úplně fríské, které se zabývají rozvojem fríského jazyka. Je tu více politických stran, co to pro provincii dělají.*“

⁴⁵ Celá tato kapitola je převzata z autorčiny starší práce: Rabiňáková, B., Rybenská, K., Smékalová, T.: *Frísové v Nizozemí*, 2013

⁴⁶ Oficiální internetové stránky Fryske Nasjonale Partij, FNP: *Organization – contact*. Dostupné z: <http://www.fnp.nl>

⁴⁷ European Free Alliance – pozn. autorky

Jako další politickou stranu se vztahem k Frísku lze uvést *Bond van Kiesvereniging op Christeljk-Historischen grondslag in de provincie Friesland* (Liga místního výboru křesťanské nadace v provincii Frísko). Strana je neformálně označovaná jako Friese Bond (Fríská liga) a v historii byla spojena s nizozemskou stranou *Christen-Democratisch Appèl*, která je v současnosti jednou z hlavních stran nizozemského politického spektra.

Fryske Akademy

Fryske Akademy je vědecký institut provádějící výzkum v oblastech fríského jazyka, kultury, dějin a společnosti. Existují zde 3 hlavní výzkumná pole - historie a literatura, společenské vědy, lingvistika. Hlavním cílem je „*udržovat studijní skupinu, jež se soustředí na výzkum týkající se Fríska, fríských lidí a fríské kultury, to vše v nejširším slova smyslu.*“ Tento cíl se Fryske Akademy snaží naplňovat prostřednictvím „*rozšiřování výzkumu znalostí fríštiny, fríské kultury, historie a společnosti, a veškeré výsledky jsou k dispozici národní a mezinárodní vědecké obci.*“⁴⁸

Tento institut vydává odborné knihy, články a zprávy o fríském jazyce, kultuře, historii a společnosti, a organizuje přednášky, konference a sympozia. Taktéž vytváří Slovník fríského jazyka (WFT) a přispívá do HISGIS,⁴⁹ jenž je dostupný online. Co se fríské společnosti týče, účastní se FA projektů, které se soustředí na sociologické, psychologické a pedagogické aspekty fríského společenství, např. Mercator⁵⁰.

Pieter: „*Frisian Academy tu je důležitá. Oni udržují naživu jazyk, zvyky a dělají i výzkumy.*“

⁴⁸ Oficiální internetové stránky Fryske Akademy: *The Fryske Akademy: the research centre of Fryslân*. Dostupné z: <http://www.fryske-akademy.nl>

⁴⁹ HIStorical Geographical Information System

⁵⁰ The European Research Centre on Multilingualism and Language Learning

Mercator

Evropské výzkumné centrum multilingvismu a výuky jazyka Mercator, jež ve spolupráci s Fryske Akademy shromažďuje, zkoumá, šíří a věnuje se znalostem na poli výuky jazyka a jeho využití ve školách, doma a v kulturním životě. Jedná se o nezávislé a uznávané referenční centrum pro politické činitele a odborné pracovníky v oblasti vícejazyčného vzdělávání a studia jazyků⁵¹. Internetové stránky obsahují nejen kalendář akcí či kurzy, ale i databáze organizací a expertů, kteří se zabývají problematikou evropských minoritních jazyků, bilingvismem a mnohojazyčností ve školách a domovech, vzděláním, výukou jazyka a dalšími.

Afûk

Afûk je nadace, jejímž cílem je podporovat znalosti a využití fríského jazyka, stejně jako zájem o Frísko a jeho kulturu. Jeho součástí jsou kurzy, zkoušky, dohled na vývoj jazyka, tematický časopis, vydavatelství, knihkupectví, média a kulturní cestovní ruch. Pro naplnění cíle Afûk organizuje kurzy a zkoušky, zveřejňuje výukové materiály, knihy a jiné publikace, podporuje provincii, poskytuje poradenství a pracuje na konkrétních projektech⁵².

Imke: „*Afûk je takový typ společenství, které dělá kurzy fríského jazyka, můžete se tam naučit psát i číst frisky, a ve svých obchodech mají fríské knihy.*“

⁵¹ Oficiální internetové stránky výzkumného centra Mercator: *Goals*. Dostupné z: <http://www.mercator-research.eu>

⁵² Oficiální internetové stránky nadace Afûk Frysk tichtby: *About the Afûk*. Dostupné z: <http://afuk.nl>

Tresoar

Tresoar byl založen 1. září 2002 sloučením tří samostatných ústavů (PBF, The Ryksargyf, FLMD), které se zabývaly frískou historií a literaturou.

PBF („Provinsjale en Buma Biblioteek fan Fryslân“) byla provinční organizace založená v roce 1852 za účelem dohledu nad dvěma důležitými knižními fondy, a to Univerzitní knihovnou ve Franekeru a nad knihovnou Hof van Friesland. Hlavním středem pozornosti byl jazyk, historie a kultura fríských zemí. Součástí byla i knihovna Fuks, jejíž sbírka se zaměřovala na hebrejštinu a židovský jazyk a literaturu.

The Ryksargyf byl založen jako provinční archiv v roce 1840. Jeho sbírky se z větší části skládaly ze souborů fríské státní správy, např. údaje ze soudů, veřejných prací nebo Zemského sněmu. Obsahoval taktéž soukromé archivy složek z církevních institucí, politických stran nebo soukromých společností. „*Návštěvníci tam mohli nalézt širokou škálu informací ze středověkých klášterů až k stavebním záznamům konkrétního památníku.*“⁵³

FLMD (Frysk Letterkundich Museum en Dokumintaasjesintrum) založila skupina fríských lingvistů v roce 1959, protože věřili, že je potřeba speciálního institutu pro ochranu fríského literárně-historického dědictví. FLMD uchovával působivé sbírky knih, časopisů, dopisů, mimo jiné i rukopisy členů Fríského hnutí. Zároveň byl i muzeem, které vystavovalo fotografie, portréty a předměty každodenního použití.

Tyto organizace nyní tvoří nový institut, který spojil tři hlavní a nejdůležitější sbírky spojené především s frískou literaturou a historií. Jednotlivé vyhledávací systémy se navzájem překrývají, aby umožnily optimální přístup. Tresoar se snaží oslovit větší okruh lidí a je zaměřen dvojjazyčně (fríština a nizozemština).

⁵³ Oficiální internetové stránky archivu Tresoar: *Origin*. Dostupné z: <http://tresoar.nl>

Imke: „*Co máme dál? Máme Tresoar. Je to taková historická instituce, a oni mají velký archiv, kde dokumentují všechno, co má něco společného s historií Fríska. Nejen jazyk, ale všechno okolo Fríska. Ne jako Afûk, ten se soustředí jen na jazyk.*“

Fries Museum

Nově otevřené Fríské muzeum v hlavním městě Leeuwarden je pro turisty i místní obrovským lákadlem. Celá expozice byla přesunuta z původních dvou do nové budovy na náměstí naproti Paláci justice, moderní zpracování zaujme na první pohled. Je možné se zde dozvědět mnoho informací o historii Fríska, jeho tradicích, slavné leeuwardenské rodačce Mata Hari, ale i o dobách, kdy bylo Nizozemí obsazeno nacisty během 2.světové války. Značnou nevýhodou pro turisty je absence detailnějších popisů předmětů a fotografií v jiném jazyce než je nizozemština a fríština. Návštěvníci z ostatních zemí obdrží útlou brožuru s redukováným množstvím informací.

9 Závěr

Hlavním cílem práce bylo přiblížit jazyk a zvyky fríské minority a posoudit vliv modernizace společnosti na tyto atributy jejich etnické identity. K dosažení tohoto cíle sloužila výzkumná otázka: Jak se v průběhu let a vlivem historických událostí měnily fríské zvyky, tradice a používání fríského jazyka? Hlavní cíl se podařilo naplnit za pomoci dvou terénních výzkumů uskutečněných v lokalitě nizozemského Fríska. Výsledky těchto výzkumů byly v praktické části zpracovány a interpretovány.

Autochtonní menšina nizozemských Frísů má ve své provincii na severu země, i přes probíhající modernizaci, stále pevné postavení. Stát Frísy neznevýhodňuje, čímž také přispívá k jejich kulturní a ekonomické stabilitě. Politické zájmy menšiny se snaží v majoritním měřítku prosazovat *Fryske Nasjonale Partij* (FNP). Existence této strany a dalších národnostních spolků má pro příslušníky minority velký význam. Asimilace menšiny dle fríských i nefríských respondentů nehrozí, jinak je tomu ale v případě typických tradic a fríského jazyka.

Fríština je z jazyků užívaných etnickými menšinami v Nizozemsku jediným, který je státem oficiálně uznaný. V provincii je možné ho nalézt v rovnoměrném zastoupení spolu s „prvním“ jazykem země - nizozemštinou. V dřívějších dobách nebyla nizozemština tak výrazným prvkem na území provincie, jako je tomu dnes. Působením multikulturní společnosti dochází k postupné proměně, v současné době je na veřejných místech fríština vzácnějším jevem než nizozemština. Ve snaze zachovat minoritní jazyk apelují místní provinční úřady na minimálně hodinovou dotaci fríského jazyka na nižších stupních škol. Studium fríštiny si případní zájemci mohou zvolit také na vyšším stupni, zde si však většina z nich, pokud má možnost, volí raději angličtinu. Dům provincie, sídlící v hlavním městě Leeuwardenu, vydává k podpoře jazyka literaturu ve fríštině a na místní Fríské akademii probíhají jazykové kurzy.

Typické tradice Frísů jsou spojeny především se sportovními aktivitami. Není náhodou, že jedni z nejlepších bruslařů světa jsou právě z Fríska, neboť odtud pochází

populární Elfstedentocht – 220 kilometrů dlouhý závod mezi jedenácti městy fríské provincie. Ačkoliv se Elfstedentocht již několik let kvůli nepřízní počasí nekonal, přípravy na něj probíhají každý rok. Právě tento závod je dle výpovědí respondentů spojen s modernizací v pozitivním slova smyslu, lepší technika úpravy ledu zajišťuje jeho větší bezpečnost, zájem médií a veřejnosti poté zajistí případné sponzory a Frísové tak lépe vstoupí do povědomí okolního světa. Ostatní tradice se v dnešní době již netěší takové popularitě, jako tomu bylo před lety, pro příklad lze uvést sport kaatsen, obdobu házené. Mladí lidé se dnes věnují raději „populárnějším“ a modernějším sportům. Obyvatelé provincie se ale přesto snaží tradici kaatsen udržet pořádáním každoročního turnaje.

Frísové, malý, ale hrdý národ na severu větrného Nizozemí. Jejich kultura je velmi pestrá, je tedy dobře, že si alespoň v určité míře udržují své tradice a jazyk navzdory globalizaci a modernizaci světa.

10 Zdroje

10.1 Seznam literatury

BLACK, W. G. *The Folk-Lore Journal vol. V.: Folk-Tales of North Friesland: How Inge of Rantum escaped marriage with Ekke Nekkepenn*. London: Elliot Stock, 62, Paternoster Row, 1887, s. 335-338.

BREMMER, Rolf H. *An introduction to Old Frisian: history, grammar, reader, glossary*. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Překlad Jiří Markus. Philadelphia: J. Benjamins Pub., c2009, XII, 237 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 43. ISBN 978-902-7232-564.

HROCH, Miroslav. *Národy nejsou dílem náhody: Příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Vyd. 1. Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 315 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), 45. sv. ISBN 978-807-4190-100.

Ilustrovaná encyklopedie. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1995, s. 494. ISBN 80-901647-4-9.

Ilustrovaná encyklopedie. 1. vyd. Praha: Encyklopedický dům, 1995, s. 189. ISBN 80-901647-6-5.

ISTENDAEL, Geert van. *Moje Nizozemsko: encyklopedie nizozemské duše*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007, 302 s. Stručná historie států, sv. 41. ISBN 978-80-7106-921-8.

MAŠKIN, N. A. *Dějiny starověkého Říma*. Rovnost, 1952, s. 448.

SKLENÁŘOVÁ, Sylva. *Nizozemsko: Stručná historie států*. 1.vyd. Praha: Libri, 2006, s. 40-42. ISBN 80-727-7310-0.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: Možnosti zachování a revitalizace*. Vyd. 2., Ve SLONu 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, s. 58. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 43. ISBN 978-80-86429-83-0.

ŠATAVA, Leoš. *Národnostní menšiny v Evropě: Encyklopedická příručka*. Vyd. 1. Praha: Ivo Železný, 1994, s. 209. ISBN 80-7116-375-9.

TICHELAAR & DE VRIES, N.V. *Little Guide to Friesland*. Leeuwarden: Kleiwaren Fabrieken, 1924, s. 5-6.

10.2 Internetové zdroje

GORTER, Durk. *Friština a nizozemština: Jednotlivé aspekty jazyka, jazyková situace a studium jazyka*. Brno: Filosofická fakulta Brněnské univerzity, 1999. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/105879/1_BrunnerBeitratgeGermanistikNordistik_13-1999-2_20.pdf

KLUSÁČEK, Jan. *Rizikové faktory občanské války* [online]. Brno, 2008 [cit. 2014-03-06]. UČO: 182791. Dostupné z:

http://is.muni.cz/th/182791/fss_b/klusacek-bakalarska-prace.doc%E2%80%8E.

Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.

MERCATOR. YTSMA, Jehannes, Alex RIEMERSMA a Sikko DE JONG. *Regional dossiers series: Frisian: The Frisian language in education in the Netherlands*. Mercator [online]. 2007 [cit.2014-03-08]. ISSN 1570-1239. Dostupné z:

http://www.mercatorresearch.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/frisian_in_netherlands_4th_072010.pdf

RABIŇÁKOVÁ, Barbora, Kateřina RYBENSKÁ a Tereza SMÉKALOVÁ. *Frisové v Nizozemí* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z:

http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=frisove_v_holandsku. Výzkumná

práce. ČZU v Praze.

SMĚKALOVÁ, Tereza. *Frisové v Německu* [online]. Praha, 2014 [cit. 2014-03-09].

Dostupné z:

http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=frisove_v_nemecku_a_dansku.

Výzkumná práce. ČZU Praha.

STŘÍBRSKÁ, Iva. *Tajemný národ*. Koktejl. 2013, roč. 12, č. 10, s. 22-25.

DOI: 1210-4353.

WICKENDEN, Genevieve. *"We're Still Here!": Minority Language Music and the Politics of Survival - A Comparative Study of the Basque, Frisian and Welsh Minorities in Contemporary Perspective* [online]. Olomouc, 2009 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z:

<http://theses.cz/id/zy6zc9?info=1;issnshret=We%27re%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dwe%20re%20still%20here%26start%3D1>. Master of Arts Thesis. Univerzita Palackého.

Vedoucí práce Profesor Lubor Kysučan, PhD.

AFÛK. *About the Afûk*. Afûk: Frysk tichtby [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z:

<http://afuk.nl/?page=about>

EVERYCULTURE. *Frisians*. Countries and Their Cultures [online]. [cit. 2014-03-03].

Dostupné z: <http://www.everyculture.com/wc/Mauritania-to-Nigeria/Frisians.html>

FRYSKE AKADEMY. *The Fryske Akademy: the research centre of Fryslân*. Fryske Akademy [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z:

<http://www.fryske-akademy.nl/en/thusside/>

FRYSKE NASJONALE PARTIJ. *Organization - contact*. FNP Fryslân [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://www.fnp.nl/?english/organization_and_members/

GEMEENTEHUIS: HARLINGERWEG 18, 8801 PA Franeker. *The municipality of Franekeradeel*. Gemeente Franekeradeel [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z:

<http://www.franekeradeel.nl>

KONINKLIJKE PC - POSTBUS 208 - 8800 AE FRANEKER NETHERLANDS.
History. Koninklijke Permanent Commissie der Franeker kaatspartij [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <https://www.pc-franeker.nl/Engels/History/>

NORDFRIISK INSTITUUT. *Frisians – Frisian Language – North Frisian Institute*. Nordfriisk Instituut [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.nordfriiskinstituut.de/>

NOVÁK, Pavel. *Frisové - tak trochu jiní Nizozemci*. Český rozhlas Radiožurnál [online]. 2009 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zajimavosti/_zprava/618415

MERCATOR. *Goals of the Mercator European Research Centre on Multilingualism and Language Learning*. Mercator [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.mercator-research.eu/about/goals/>

PB HOLLAND *Fierljeppen*. Polsstokverspringen [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.pbholland.com/info.php?&context=FLB&lang=en>

RUŠČÁK, Andrej. *Evropští zapadlí vlastenci: Díl 16.: Frisové*. náš Zvířetník [online]. 2011 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://naszviretnik.net/2011/01/24/evropsti-zapadli-vlastenci-dil-16-frisove/>

TRESOAR. *History*. Tresoar: Fries Historisch en Letterkundig Centrum [online]. [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://tresoar.nl/>

11 Seznam obrázků, grafů a tabulek

Obrázek 1 - Mapa Nizozemska se zvýrazněnou polohou Leeuwardenu	13
Obrázek 2 - Mapa s viditelným vodním opevněním centra	14
Obrázek 3 – Oldehove - šikmá věž	15
Obrázek 4 - Radnice v Bolswardu	15
Obrázek 5 - Radnice ve Franekeru	16
Obrázek 6 - Malý průvodce Frískem	19
Obrázek 7 - Frísové v Evropě	22
Obrázek 8 - Vlajka saterlandských Frísů	22
Obrázek 9 - Vlajka Severních Frísů	23
Obrázek 10 - Vlajka fríské provincie	24
Obrázek 11 - Obce provincie Frísko	26
Obrázek 12 - Jak asi kaatsen vypadalo v minulosti	39
Obrázek 13 - Zápas v kaatsen v rámci zemědělských slavností ve Franekeru	40
Obrázek 14 - Jak vypadá fierljeppen	42
Obrázek 15 - Plachetnice podle historického vzoru	43
Obrázek 16 - Ringrijden v rámci zemědělských slavností ve Franekeru	44
Obrázek 17 - Trasa Elfstedentochtu	45
Graf č. 1 – Využití půdy ve Frísku v roce 2008	27
Graf č. 2 – Počet obyvatel ve Frísku	28
Graf č. 3 – Podíl cizinců v Nizozemí podle jednotlivých provincií (2001)	28
Graf č. 4 – Srovnání ekonomického růstu ve Frísku a Nizozemsku	29
Graf č. 5 – Germánská jazyková větev	35
Tabulka 1 - Respondenti nepovažující se za příslušníky fríské minority	12
Tabulka 2 - Respondenti považující se za příslušníky fríské minority	12
Tabulka 3 - Základní informace o počtech obyvatelstva	27

12 Příloha

Rozhovor - Valerie a Imke, 2013

Jaké máte tradice a čeho se týkají?

Valerie: Myslím si, že zejména sporty. Máme fierljeppen, kaatsen.

Imke: Skûtsjesilen a Elfstedentocht, ten není úplně tradiční, ale ve Frísku je to velická událost. Co máme dál?

Valerie: Myslím si, že fierljeppen a skûtsjesilen jsou nejtradičnější fríské sporty.

Imke: Ano, oni jsou asi nejodlišnější od jiných tradic v Nizozemí.

Jaké máte typické pokrmy, tance, písně?

Valerie: Také máme písně.

Imke: Frysk Volkslied, která je naše národní hymna.

Valerie: Taky máme fríské hudební skupiny, The Kast.

Imke: Oni zpívají ve fríštině.

Valerie: A také jsou známí v Nizozemí. A my jsme na ně velmi pyšní.

Valerie: Jídlo. To je Fryske dûmkes, suikerbrood. To jsou ty nejdůležitější.

Imke: Bearenburch, to je lihovina. Pak také pivo Us Heit. A to je asi všechno.

Jak byste srovnaly dodržování zvyků dnes a v době, kdy jste byly malé? Vyprávěli vám vaši prarodiče, například, jaké to bylo ještě dřív?

Imke: Některé sporty se změnily, myslím. Děti se už tolik neúčastní typických sportů, jako například kaatsen, to je ten sport s míčem, který odrážíte dlaní. Dříve to byl nejrozšířenější sport v provincii, ale nyní ho hraje méně dětí, protože není už tak populární. Nyní tu je mnohem více sportů, o které se lze zajímat nebo je provozovat a tak už kaatsen není tím z nejoblíbenějších ve Frísku. S fierljeppen je to to samé.

Znáte nějaký zajímavý příběh někoho, kdo je pravým Frísem a podílí se na dodržování tradic?

Imke: Moje švagrová je profesionální kaatser (hráčka kaatsen) a ten sport miluje a má přítele, který to hraje na vysoké úrovni a je nejlepší ve své třídě, ale víc nevím, neznám nikoho, kdo se jich drží víc.

Co byste udělaly, nebo navrhly pro zachování zvyků?

Imke: Rodiče by měli brát děti na sportoviště, aby ty děti viděly, jak to funguje.

Valerie: Měli by se na to více zaměřit ve školách. Já jsem ve škole neměla nic jako kaatsen ani jiné fríské sporty. Na hodinách tělocviku jsme hráli spíš fotbal a ty nyní populární sporty.

Imke: Měli by se soustředit spíš na ty naše tradiční sporty.

Kdybyste mohly vybrat jeden z typických sportů nebo tradic a popsat mi, jak se v průběhu let změnilo?

Imke: Třeba Elfstedentocht.

Valerie: A co se na něm změnilo?

Imke: Dostal se víc do povědomí lidí. Už teď pár let nebyl. Ale nyní, když se koná, tak o tom ví celý svět a spousta lidí sem jezdí, aby to viděli. Ještě před pár lety to bylo mnohem méně známé světu.

A měnila se nějak i pravidla?

Imke: Je to mnohem lepší. Když bruslí na ledě, tak mají i stroje, které odklízejí sníh z ledu.

Valerie: A taky je tam mnohem víc novinářů.

Říká vám něco plagenhut Harkema?

Imke: Před mnoha lety byli lidi v Harkema velmi chudí, neměli na klasické domy z cihel, a tak používali kusy trávy, kameny a bláto a stavěli z toho domy. Je to takové typické pro tamější Frísy, ale to je spoustu let zpátky.

Jaký vliv má fríský jazyk na vás, jako na lidi, co se cítí být Frísy?

Valerie: Myslím si, že fríský jazyk je pro mě ta nejdůležitější věc, proč se cítím Frískou... více než tradice.

Imke: Je to něco, co nás odlišuje od zbytku Nizozemí. Máme svůj vlastní jazyk a pro lidi z Nizozemí to je téměř cizí jazyk. Vůbec mu nerozumějí.

Valerie: Když jsem například v Amsterdamu, a potkám jiného Fríse, a pak mluvíme frísky a cítím se být více s nimi propojena.

Jaké je to žít v bilingvní společnosti?

Valerie: Mluvíte dvěma odlišnými jazyky. Někdy v ten samý okamžik. Když jste mezi lidmi, kde část je Frísů a část Nizozemců, tak já pak mluvím oběma. Někdy to je složité,

protože nemůžete mluvit frísky, jelikož by vám ten zbytek nerozuměl.

Imke: Fríský jazyk je můj rodný, můj první jazyk, takže někdy to je těžké, mluvit nizozemsky, protože vlastně musíte mluvit nizozemsky i s frískými lidmi, protože by vám ti nizozemští nerozuměli. Takže to je někdy těžké.

Co si myslíte o jazykové situaci ve Frísku?

Imke: Někteří lidé frísky mluví i rozumí, ale neumí tím jazykem psát nebo číst. A kdyby je to učili více na školách, některé základní školy už to dělají, ale třeba na středních, tak by to bylo pro jazyk mnohem lepší.

Liší se situace v jazyku mezi generacemi?

Valerie: Rozdíly jsou mezi vesnicemi a městy.

Imke: Na venkově je mnohem více lidí, co mluví frísky a ve městech se víc mluví nizozemsky. Ano taky tu jsou lidé, co frísky mluví, ale spíš ta nizozemština.

Valerie: Já si také myslím, že to je rozdíl mezi mladými a starými lidmi. Myslím, že tady ve Frísku stále existuje pár, většinou starých lidí, především z venkova, co mluví pouze frísky a nikdy nizozemsky nepromluví. A mladší lidé a lidé ve městech mluví nizozemsky.

Imke: Jsou více flexibilní v přeskakování mezi jazyky. Starší lidé používají také slovíčka ze staré fríštiny, úsloví, o kterých mladí lidé ani nevědí, že existují.

Co byste udělaly pro zachování jazyka do budoucnosti?

Valerie: Musí se s tím začít víc na školách.

Imke: A rodiče by měli učit své děti, jak mluvit a užívat fríštinu. A to si myslím, že je velký problém.

Valerie: My tu sledujeme Omrop Fryslân, hlavně protože pracujeme zde (Provinciehuis), ale myslím si, že by bylo lepší, kdy by se Omrop Fryslân stal více atraktivním pro mladší lidi.

Imke: Třeba nějaké TV programy pro děti nebo teenagery.

Znáte více nějakých pohádek nebo pověstí než jen tu o Grutte Pierovi?

Valerie a Imke: Ne, žádnou jinou pohádku neznáme.

Znáte nějaké národnostní spolky, politické strany nebo fríské folklorní spolky?

Valerie: Ano, my rozhodně máme politickou stranu, FNP, Fryske Nasjonale Partij, a tam jsou praví Frísové. Ale jsou i jiné strany, ne úplně fríské, které se zabývají rozvojem fríského jazyka. Je tu více politických stran, co to pro provincii dělají.

Imke: Afûk je takový typ společenství, které dělá kurzy fríského jazyka, můžete se tam naučit psát i číst frísky a v jejich obchodech mají fríské knihy.

Valerie: Moje matka píše fríské knížky. Má to moc ráda.

Imke: Co máme dál? Máme Tresoar. Je to taková historická instituce, a oni mají veliký archiv, kde dokumentují všechno, co má něco společného s historií Fríska. Nejen jazyk, ale všechno okolo Fríska. Ne jako Afûk, ten se soustředí jen na jazyk.

Obě dvě se cítíte být Frískami. Co vás k tomu vede?

Valerie: Nejvíce to je ten jazyk.

Imke: Žijeme ve Frísku. Je to jakási hrdost na bytí v této provincii.

Valerie: Ano, jsme na to hrdí. A stojíme nohama na zemi.

Imke: Ano, Frísové jsou hodně klidní a do ničeho se moc rychle bez rozmyslu nehrneme. To Frísy popisuje nejlíp. Hrdost a klid.

Imke: Nizozemci si z nás dělají srandu, protože nerozumí našemu jazyku, a tak když mluvíme nizozemsky, tak máme trochu fríského přízvuku, takže jim se zdá, že mluvíme směšně.

Jaký je váš názor na možnost zmizení fríských tradic nebo i jazyka?

Valerie: Obávám se toho.

Imke: Jednoho dne to zmizí, ano.

A až budete mít děti, chcete je nějak podporovat ve fríské kultuře?

Obě: Ano, jazyk bychom je určitě učily, to musí být.

Imke: No a u sportů, to závisí na nich.

Valerie: Myslím, že jazyk existovat bude, ale tradice nevím (pokrčení rameny).